

ДОКЛАД

ЗА НАПРЕДЪКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО
НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО
ИНТЕГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА
ЗА 2015 ГОДИНА

СОФИЙСКА ОБЛАСТ

София, март 2016 г.

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ.....	3 стр.
ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ПРИОРИТЕТИ В СЪОТВЕТСТВИЕ С НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ, ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ И ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ И ГРАЖДАНИТЕ, ЖИВЕЕЩИ В СХОДНА НА РОМИТЕ СИТУАЦИЯ	
1. Приоритет Образование.....	4 стр.
2. Приоритет Здравеопазване.....	38 стр.
3. Приоритет Жилищни условия.....	50 стр.
4. Приоритет Заетост.....	56 стр.
5. Върховенство на закона и недискриминация.....	67 стр.
6. Приоритет Култура и медии.....	74 стр.
ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	83 стр.

ВЪВЕДЕНИЕ

Изпълнението на приоритетите и оперативните цели на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.) се осъществява на територията на Софийска област посредством Областната стратегия за интегриране на ромите

(2012-2020 г.) и общинските планове за интегриране на ромите и гражданите, живеещи в сходна на ромите ситуация. Областната стратегия за интегриране на ромите задава насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите на областно ниво и създава предпоставки за реализирането на стратегическата цел на Националната стратегия за създаване на условия за равноправно интегриране на ромите и на българските граждани в уязвимо положение от други етнически групи в обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

Настоящият годишен доклад за 2015 г. за изпълнението на стратегическите документи на национално и областно ниво в областта на интеграционната политика е изготвен въз основа на получената от общините информация за изпълнението на общинските планове за интегрирането на ромите и гражданите, живеещи в сходна на ромите ситуация. В доклада се отчита извършената дейност в съответствие с приоритетите на Националната стратегия – образование; здравеопазване; жилищни условия; заетост; върховенство на закона и недискриминация; култура и медии; съобразно ангажиментите и отговорностите на ресорните институции и изпълнените мерки в съответната област, насочени към интегриране на ромската общност в българското общество.

Организацията по изпълнението на политиките за равноправно интегриране на ромите е изградена на областно ниво посредством функционирането на Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (ОССЕИВ), който подпомага областния управител в провеждането на държавната политика по отношение на етническите и интеграционните въпроси на територията на Софийска област. Със заповед на областния управител (заповед № ОА – 450/ 30.11.2015 г.) е определен съставът на ОССЕИВ, който следи за оперативното изпълнение на специфичните цели и конкретните дейности за постигане на целите на Областната стратегия. ОССЕИВ съдейства за

сътрудничеството и координацията между държавните органи, местните органи и сдруженията на български граждани, принадлежащи към етнически малцинства и други сдружения, които работят в областта на междуетническите отношения и демографското развитие.

С оглед успешното изпълнение на координационните функции на областния управител, по отношение приоритетите на Областната стратегия, се предприемат различни инициативи на територията на областта, като периодично се поставят за обсъждане в рамките на работни срещи между общините и областната администрация важни въпроси, във връзка с реализирането на приоритетите, заложи в стратегическите документи на национално и областно ниво. Отчита се активен диалог между местните и областните власти в реализацията на дейностите, свързани с политиката за социална интеграция на ромите.

ИЗПЪЛНЕНИЕ ПО ПРИОРИТЕТИ В СЪОТВЕТСТВИЕ С НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ, ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ И ОБЩИНСКИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ И ГРАЖДАНИТЕ, ЖИВЕЕЩИ В СХОДНА НА РОМИТЕ СИТУАЦИЯ

1. ПРИОРИТЕТ ОБРАЗОВАНИЕ

С цел обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система и осигуряване на качествено образование в мултикултурна среда, общините, образователните институции и неправителствените организации, работещи на териториите им са реализирали през 2015 г. редица проекти и дейности. Организиран са беседи с представители на ромската общност, на които се разясняват ползите от получаването на качествено образование и перспективите за реализиране на пазара на труда на лица с по-висок образователен ценз. Предприети са действия за стимулиране записването и редовното посещение на целодневна детска градина и училище.

През учебната 2014/2015 г. по данни на РИО – София регион се провеждат следните политики и мерки за образователна интеграция на ученици от етническите малцинства в Софийска област:

➤ **Въвеждане на мерки за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система**

1. Превенция

1.1. Мерки на ниво детска градина/ училище:

- Оценка на риска от отпадане от училище;
- Идентифициране причините за отпадане за всеки конкретен случай;
- Прилагане на система за ранно предупреждение – след идентифициране на децата и учениците, застрашени от преждевременно напускане на училище и на причините за това се прилагат следните мерки: работа със семейството му, насочване за работа с психолог, педагогически съветник, младежки или социален работник, дава се препоръка за включване в полуинтернатните групи или в целодневна организация на учебния процес, консултации, занимания по интереси, мотивиране за продължаване на образованието в следваща степен или за придобиване на професионална квалификация, прилагане на мерки за социално-битово подпомагане чрез отпускане на стипендии и помощи по критерий добър успех и образцово поведение в училище за стимулиране на младите хора в неравностойно положение за постигане на по-висока успеваемост в учебния процес и формиране на по-устойчиви нравствени качества, за повишаване степента на социална интеграция в класа и в училищната общност.
- Създаване на организация за избягване на свободните часове за учениците;
- Приета и утвърдена Училищна програма за намаляване дела на отпадналите от училище и изготвяне на профили на застрашени от отпадане ученици;
- Професионално ориентиране, развиване на творческите способности на учениците;
- Информиране на децата за техните права и застъпничество;
- Социално-психологическа работа с детето и семейството, свързана с причините за отпадане на детето от образователната система;
- Провеждане на информационни срещи и обучения за ученици, родители и учители. Изнасяне на лекции и беседи за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система и по проблемите на отговорността за възпитанието и образованието на децата и за общите задължения на родителите.
- Повишаване на участието и ангажираността на родителите в общи училищни мероприятия.

- Допълнителна индивидуална работа и консултации с изоставащите ученици по различните учебни предмети;
- Разговори с учениците от страна на класните ръководители;
- Перманентна работа на педагогическия съветник с оглед мотивиране за резултатен учебен труд;
- Включване на учениците в групи за допълнителна работа по НП „С грижа за всеки ученик”, в творчески и спортни извънкласни дейности;
- Организиране на училищни събития за толерантността;
- Създаване на позитивна образователна атмосфера в училище, позитивен училищен климат на принципа „учене чрез преживяване, опит и правене”
- Включване в проект по Програма „Академия за училищни лидери” на Фондация „Америка за България” и Институт за международно образование – Ню Йорк.
- Провеждане на емисии по училищното радио, подготвени от ученици по различни поводи.
- Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности от специалистите от Ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности;
- Подобряване на интеркултурното образование чрез допълнителна подготовка на учителите с обучения и квалификация за работа в мултикултурна среда;
- Въвеждане на целодневната организация на учебния процес за учениците от I до VIII клас;
- Посещение в ромските квартали и търсене на съдействие от ромските организации;
- Работа и съдействие от богатите роми – бизнесмени, с цел осигуряване на работа на безработните родители и оказване на въздействие за редовно изпращане на децата им на училище;
- Организиране на срещи с роми, продължаващи образованието си във висши училища;
- Вземане на превантивни мерки за ранните бракове;
- Работа с евагелиската църква;
- Въвеждане на СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор“, СИП „Екология” и на други дейности свързани с интересите на учениците. Честване на празници, значими за България и за ромския етнос – Василица и Международния ден на ромите – 8-ми април;

- Осигуряване на равен достъп до образование и повишаване на качеството на образованието за децата и учениците от уязвими етнически общности;
- Сигнализиране на Координационния съвет за наблюдение на ученик, застрашен от преждевременно напускане на образователната система;
- Писмено уведомяване на родителя за нередовното посещение на учебни занимания от съответния ученик;
- Търсене на съдействие от МКБППМН и Отделите „Закрила на детето”, социални служби, ДПС, НПО и др.
- Повишаване капацитета на педагогическите кадри;
- Повишаване на контрола по отношение на отсъствията;
- Инициатива „Деца помагат на деца”
- Развиване на дейности в подкрепа на всяко дете /Занимания по интереси, включване в проекти и състезания/;
- Консултиране и подпомагане на ученици с изявени способности, на деца в риск и на ученици със СОП;
- Въвеждане на съвременни подходи за управление на дисциплината и за постигане на последователна политика в областта на възпитанието;

1.2. Мерки на ниво община

- Родителски срещи с присъствието на представители на общината, Дирекция „Социално подпомагане“ и на кметството;
- Редовни проверки за присъствието на учениците в училище от комисия, съставена от представители на общината, кметството и ръководството на училището.
- Спиране на детските надбавки за 1 месец при определен брой неизвинени отсъствия.
- Развитие на ученическото самоуправление чрез ученически съвети и парламенти с подкрепата на органите на местното самоуправление.

1.3. Мерки на ниво област

Провеждане на Регионална работна среща в гр. Баня във връзка с изпълнение на Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система и на Плана за 2014/2015 г. Презентации направиха представители на училища от общините Ботевград, Сливница, Горна Малина, Елин Пелин.

2. Интервенция

2.1. Мерки на ниво детска градина/училище

- Работа с изоставащите ученици през ваканциите, задължително консултиране на явяващите се на поправителни изпити.
- Включване на родителите чрез родителски клубове за повишаване на активността и сътрудничеството им с учителите и училищното ръководство;
- Развитие на практиката „ученик-наставник” с привличане на ученици доброволци от горните класове за наставници;
- Посещение на класните ръководители и възпитателите по домовете на учениците, допуснали голям брой неизвинени отсъствия;
- Картотекиране на ученици в риск с превенция за задържането им в училище, полагане на допълнителни грижи от „приемен учител”;
- Засилен контрол относно изпращането на уведомителни писма до Дирекция „Социално подпомагане” за учениците допуснали повече от 5 неизвинени отсъствия;
- Проверка на училищната документация за отчитането на отсъствията от класните ръководители и наличието на оправдателни документи за извинените отсъствия.
- Въвеждане на наставничеството като процес на сътрудничество за изграждане на позитивни и конструктивни отношения между участниците в образователния процес /ученици, родители, училище, институции/
- Намаляване на агресията в училище и създаване на толерантна мултиетническа среда за работа и общуване;
- Създаване на подходяща психологическа и педагогическа среда;
- Създаване на толерантна мултиетническа среда за работа и общуване.

2.2. Мерки на ниво община

- Оказване на съдействие на училищата и детските градини от Дирекция „Социално подпомагане”, Отдел „Закрила на детето”, Комисиите за детето, ДПС, МКБППМН, НПО.
- информирание на Дирекция „Социално подпомагане” за неизвинените отсъствия на учениците;
- Информирание на Общинско ръководство за ученици с голям брой неизвинени отсъствия.
- Търсене на съдействие от ромски медиатори при срещи с родителите на ученици отсъстващи от училище за голям период от време;

- Работа с ЦОП и семейни консултации с психолог от Центъра за обучителни и поведенчески проблеми при учениците.

2.3. Мерки на ниво област

Осъществяване на проверки от Регионален инспекторат по образованието – София регион, от Министерството на образованието и от Регионална дирекция за социално подпомагане – София област, във връзка с посещаемостта в училище и броя на отпадналите от училище ученици и набелязване на съответните мерки;

3. Компенсиране

3.1. Мерки на ниво детска градина/училище

- Осигуряване на транспортни карти на учениците, на които не се изплащат детски добавки, в резултат на издадени справки по чл. 17, ал. 4 от Правилника за прилагане на Закона за семейните помощи за деца;
- Осигуряване на безплатно посещение на театрални постановки, културни институти, музикални и спортни събития
- Провеждане на уроци, разработени по проект „Работилница за добродетели”;
- Създаване на възможност за недопускане на отпадането и реинтегриране на отпадналите ученици чрез включването им в различни форми на обучение – дистанционна, задочна, самостоятелна, вечерна;
- Предоставяне на възможност за самостоятелно учене и използване условията, които предоставя училището –библиотека, интернет, учебна и производствена база;
- Осъществяване на връзка между училището и местния бизнес с цел осигуряване на трудова заетост на завършващите училище ученици;
- Участие на преждевременно напусналите образователната система в училищни курсове за ограмотяване по работни проекти, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда.

3.2. Мерки на ниво община

- Осигуряване на безплатен превоз на учениците до 16 години;
- Осигуряване на учебници за социално слабите ученици;

- Стипендии за предотвратяване от отпадане;
- Осигуряване на безплатен обяд;
- Осигуряване на безплатни излети и лагери;
- Провеждане на кампании за набиране на дрехи за социално слабите ученици;
- Провеждане на благотворителни концерти;
- Осъвременяване и модернизирание на училищните материално-технически бази.

3.3. Мерки на ниво област

- Номиниране на предложените от училищата ученици с ежегодната награда на МОН „Национална диплома”.
- РИО – София регион подпомага успешното реализиране на проектите и националните програми, по които работят училищата на територията на региона.

➤ Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование в мултикултурна/интеркултурна среда:

В началото на учебната 2014/2015 г. всяко училище, работещо по интеграцията на децата от малцинствен произход заложи различни дейности в годишните си планове. Приоритетно в училищата с висок процент ученици от ромски произход се осъществява целодневна организация на обучение /полуинтернатни групи/, чрез които се подпомага самоподготовката на учениците за следващия учебен ден. Най-голям е броят на полуинтернатните групи в НУ „Стоян Доспевски“ – гр. Самоков, СОУ „Христо Ясенов“ – гр. Етрополе, СОУ „Иван Вазов“ – гр. Своге, СОУ „Летец Христо Топракчиев“ – гр. Божурище. Провеждат се дискусии в часа на класа, класните ръководители проявяват толерантност към всички ученици в класа, спазвайки Етичния кодекс за работещите с деца и изискванията на Закона за защита от дискриминация.

➤ Повишаване качеството на образование в обособените детски градини и училища в големите ромски квартали и в селските региони, в които учат предимно ромски деца

На територията на Софийска област 100% от учениците са от ромски произход в следните училища: ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – гр. Ихтиман; НУ „Д-р Петър Берон” и Основно професионално училище „Неофит Рилски” – гр. Самоков; в училища в селата в общините Правец и Етрополе. 97% от учениците са от ромски етнически произход в ОУ

„Христо Ботев” – с. Джурово, ОУ „Любен Каравелов” – с. Осиковица, ОУ „Никола Вапцаров” – с. Осиковска Лъкавица и ОУ „Васил Левски” – с. Видраре, като на територията на областта има и други училища с преобладаващ висок процент на ученици–роми.

Ръководствата на горепосочените училища и педагогическите кадри полагат значителни усилия, за да могат техните ученици да постигнат необходимия минимум от знания и умения.

В съответните общини се приемат стратегии и стратегически планове за образователна интеграция на децата и учениците от малцинствен етнически произход, в които са залегнали цели и дейности в съответствие с Националната стратегия за образователна интеграция.

Общините от областта работят по Националната програма за ограмотяване и квалификация на роми и по Програмите: „Подобряване на състоянието и приобщаване на малцинствените групи с фокус върху ромите” и „Подпомагане развитието на образователната среда в детските градини и училища с деца и ученици от ромската общност”. В годишните си отчети директорите отчитат извършените дейности в съответното училище, във връзка с интегрирането на деца от малцинствен етнически произход.

➤ Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и училищата чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход. Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на малограмотни възрастни роми

На територията на Софийска област от етнически малцинствен произход са деца и ученици, предимно роми. За съхраняване и развиване на културната им идентичност спомагат проведените разговори за културното наследство на различните етноси и СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор“.

Традициите и културата на малцинствените общности в България все още е слабо представена в учебното съдържание, въпреки промените в държавните образователни изисквания през последните години. Практиката показва, че застъпването на елементи от културата и традициите на малцинствата в учебното съдържание превръща училището в интересно за тези деца, ромските в частност, и повишава тяхната мотивация за образование, както и ангажираността на техните родители. Анализът на резултатите от

въвеждането на СИП „Фолклор на етносите в България – ромски фолклор” показва, че там където се реализира тази дейност, се наблюдава рязка промяна в посещаемостта и успеваемостта на учениците. Така например, процентът на отпаднали ученици от училища, в които не се работи за въвеждане на интеркултурно образование и в частност СИП „Фолклор на етносите – ромски фолклор” е малък. Училищата, които от години работят за включване на интеркултурни елементи в учебния процес са успели да намалят отпадането на ученици. Това, разбира се, не е единственият фактор. Причините за отпадането на ромските деца от училище са различни и не бива да бъдат унифицирани за цялата ромска общност. Самата ромска общност има множество ромски групи, всяка от които има своите специфики и съответно различни образователни нагласи.

В ОУ „Митрополит Авксентий Велешки” – гр. Самоков още в началото на учебната година е приета план–програма за образователна интеграция на ромските деца. Изработени са списъци на учениците–роми от ПДГ и от I-VIII клас с цел проследяване на успеваемостта и мотивацията им за обучение след IV и VIII клас. Поддържа се тясна връзка с помощник–учителя в ПИГ – I клас, за да се проследи редовното посещение в групата на първокласниците, с цел тяхната успеваемост и оgramотояване. Възпитателите в ПИГ /II-IV/ клас подпомагат тези деца при овладяването на учебния материал и обогатяване на речника им с български думи. Поддържа се връзка между възпитателите от ПИГ и класните ръководители, като по този начин се повишава мотивацията на децата да посещават училище и се преодоляват неизвинените отсъствия от училище. Работи се и по Проект ”Различни заедно” за повишаване владенето на български език на учениците роми под мотото „Българският език – средство за успешно общуване”. Търси се и съдействието на ромски лидери, общински съветници и на ромски неправителствени организации.

За реализацията на Националната стратегия спомага и разширяването на публичността, прозрачността на изпълнението на заложените в нея идеи, като се използва вестник “Азбуки”, местните вестници и кабелни телевизии.

По Програмата „Намаляване отпадането на ромските ученици от училище” и по Проект „Всеки ученик може да бъде отличник“ работят ЦМЕДТ „Амалипе” и Фондация „Америка за България” в сътрудничество със следните училища: ОУ „Димчо Дебелянов” – гр. Ихтиман; ОУ „Васил Левски” – с. Видраре”, община Правец – като базово училище; ОУ „Христо Ботев” – с. Лопян, община Етрополе; ОУ „Христо Ботев“ – с. Разлив и ОУ

„Христо Ботев” – с. Джурово от община Правец; ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Априлово, община Горна Малина; ОУ „Георги Бенковски” – с. Малки Искър, община Етрополе.

Проектът е насочен към превенция на отпадането от училище на ромските деца в задължителна училищна възраст. Проектните дейности са насочени към разрешаване на проблема с големия брой неизвинени отсъствия, ниския успех в училище, относително малкия процент роми, продължаващи средното си образование, неучастието на ромските родители в училищния живот и в училищните структури на управление.

Успешно се включват училищата от Софийска област и в други проекти към Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства и към Центъра за приобщаващо образование.

Статистиката показва, че нараства броят на желаещите да продължат образованието си ученици, след известен период на прекъсване на обучението си. Една част от тях продължават обучението си в самостоятелна форма на обучение – в момента 566 лица над 16 години се обучават в самостоятелна форма, 624 във вечерна форма и 618 в задочна форма на обучение.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТА НА ОБЩНСКО НИВО

Община Антон

В изпълнение на политиката за интегриране на етническите малцинства и дейностите от Плана за интегриране на ромите и гражданите, живеещи в сходна на ромите ситуация в Община Антон за 2015 г. са включени Общинската администрация на Антон, Дирекция „Социално подпомагане“ и дирекция „Бюро по труда“ – гр. Пирдоп, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Антон, ЦДГ „Българче“ с. Антон, членове на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), членове на Комисията за закрила на детето.

В училищата на територията на община Антон се обучават 23 ученици от ромски етнически произход. Учениците, подлежащи на задължително обучение са обхванати. Основната задача на педагозите е приобщаването им към учебния процес. С цел по-добро усвояване на новите знания и подготовка на уроците, учениците посещават полуинтернатни групи, разкрити към ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Антон. При

трудности в намирането на семействата и комуникацията с тях общинската администрация сезира отдел „Закрила на детето“ при Дирекция „Социално подпомагане“ за намиране на детето и вземане на съответните мерки семейството да изпълнява задълженията си. Всички ученици от I до VII клас получават безплатна закуска и плодове. Навършилите 16 години ученици имат възможност да се обучават в самостоятелна форма на обучение. Родителите на ученици от етнически произход избягват участие в училищния живот. Причина за това е ниският образователен статус и самочувствие и липса на опит в такива дейности. Родителите се отличават със слаба заинтересованост към образователния процес, Учениците от етническите малцинства участват и в извънкласни форми на обучение. Активно участие вземат в самодейни състави към НЧ „Христо Ботев“ с. Антон. На територията на общината функционира една целодневна детска градина ЦДГ „Българче“ с. Антон. Децата от малцинствата се приемат на общо основание, както всички останали деца. Броят на децата, посещаващи детската градина е 8. Провежда се интеграционна политика в съответствие на стандартите за защита правата на човека и малцинствата, постигнато е пълноценно владение на български език при всички деца и социализация на децата от етническите малцинства, чрез включването им във всички дейности, характерни за детската градина. Включването на родителите в цялостния живот на детската градина се осъществява чрез организиране на празненства и родителски срещи.

Община Божурище

В Община Божурище няма компактно ромско население. На територията на общината живеят 4-5 ромски семейства, които са напълно интегрирани. Всички ромски деца в общината посещават детски градини и училище. На територията на общината се намират СОУ „Летец Христо Топракчиев” – гр. Божурище, ОДЗ „Буратино” и ОДЗ „Детелина” и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Хераково. Достъпът до образование е осигурен и няма отпаднали от училище деца. Достъпът до здравни услуги също е осигурен.

Община Ботевград

На територията на Община Ботевград функционират 10 общински училища, от които 9 основни, ПМГ "Акад. проф. д-р Асен Златаров" гр. Ботевград, 2 държавни професионални гимназии и 12 детски градини. Усилията на образователните институции и Общината са

насочени в посока осигуряване и гарантиране на достъп до качествено образование за всички деца и ученици без оглед на тяхната етническа принадлежност.

ОУ „Васил Левски” – гр. Ботевград е едно от училищата, което разполага с отлична учебна база, и в което се обучават значителен брой деца от ромския етнос около 85%, поради близостта на учебното заведение до жилищен квартал „Саранск”. Ръководството и педагозите на училищата полагат огромни професионални усилия, за да могат учениците да имат реален достъп до качествено образование. Подобно е положението в ОУ „Васил Левски” с. Литаково, ОУ “Васил Левски” – с. Новачене, ОУ „Отец Паисий” с. Врачеш, и ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" с. Скравена.

С цел обхващане на ромските деца в детските градини и в първи клас в началото на учебната година бяха проведени срещи на служителите от отдел „Интеграция на етносите” на Община Ботевград с директорите на общинските училища и детски градини.

През

2015 г. служителите от Община Ботевград по интеграционните въпроси провеждаха ежемесечни срещи с директорите, педагогическите колективи, родители и ученици за превенция на отпадането на ученици от образователната система. Констатира се положителен резултат от индивидуалната работа на служителите с родителите и децата по отношение намаляване на опасността от отпадане на ромските деца от образователната система. На територията на Община Ботевград няма необхванати деца от училищата и детските градини. Общината поема 40% от таксите на децата в детските градини.

Общината подпомага с експертна помощ желаещите ученици и кандидат-студенти с актуална информация и попълване на нужните документи за кандидатстване по стипендиантски програми на Ромския образователен фонд. Общината набира ромски ученици и младежи за участие в летни лагери, обучения и семинари. През лятото на 2015 г. 20 ромски деца и 5 млади семейства бяха изпратени от общината на безплатен летен отдих в гр. Приморско.

Изпълнението на проекти от училищата има съществено значение за задържане на децата в училище, за разнообразяване на учебната среда и създаване на заинтересованост към учебния процес не само на учениците, но и на техните родители.

Сдружение „Разнообразни и равни“ в Община Ботевград реализира два образователни проекта „Образованието е нашето бъдеще” и „Готови за училище”, финансирани от

„Тръст за социална алтернатива“ и Фондация „Америка за България“. Времевият обхват на двата проекта е учебната 2014-2015г.

Проектът „Образованието е нашето бъдеще“ обхваща близо 500 деца от цялата община. В него са включени ОУ „Васил Левски” – гр. Ботевград, ПГТМ „Христо Ботев” – Ботевград, ТПГ „Стамен Панчев”–гр. Ботевград, основните училища – ОУ „Васил Левски”– с. Новачане, ОУ „Отец Паисий”– с. Врачеш, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”– с. Скравена, ОУ „В. Левски”– Литаково, ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий” – с. Липница, както и детските заведения ОДЗ „Иглика” – гр. Ботевград, ЦДГ „Здравец” с. Литаково, ОДЗ „Зора”

с. Новачане. Целите и задачите по проекта са: достъп до качествено образование на деца в неравностойно положение, Подцел – „Подготовка на деца изостанали от учебния материал“.

Община Долна баня

➤ Гарантиране на достъп до качествено образование в мултикултурна/интеркултурна среда

Община Долна баня създава условия за осигуряване на равен достъп до детска градина, предучилищна подготовка и качествено образование за всички деца и ученици. В училищата има ученически парламент, родителски комитет, както и СИП „Фолклор на етносите“, което е показателно, че няма сегрегация относно учениците и децата в училищата и детската градина. Постигнатият резултат от изпълнените дейности влияе положително върху образователния статус на ромската общност, но процесът е труден и дълъг, затова е важно да се отбележи, че община Долна баня работи активно в посока повишаване на знанията и уменията на децата от общността.

➤ Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система.

Обхванати деца в детски градини, подлежащи на записване в първи клас деца, обхванати в учебния процес в следващите години; отпаднали от училище – причини.

В ОДЗ „Юрий Гагарин” обхванатите деца са 202 в 7 групи. В СОУ „Неофит Рилски” общият брой на учениците е 455, съответно от I до IV клас – 190, от V до VIII клас – 178 и от IX до XII клас – 87, разпределени в 20 паралелки. В ПГ „Христо Ботев” учениците от IX до XII клас са 101 в дневна форма на обучение и 121 – вечерна форма на обучение, разпределени в 8 паралелки.

Обхванати са 100% от децата, подлежащи на записване в първи клас. Отпаднали са 3-ма ученици от училище, като причина за двама от тях е напускане на страната, а един по семейни причини. Мярката, която е приложена спрямо единия отпаднал, е предложение за прилагане на самостоятелна форма на обучение.

Полезността от постигнатите резултати се отразява в повишения интерес от страна на ромските деца към образованието. Мотивирането чрез интерактивни методи на обучение и възпитание, чрез интегриране на нови технологии, както и чрез извличане на нравствени, естетически и трудови компоненти от етническият фолклор е предпоставка за тяхното активно включване в обучението.

Община Годеч

С решение на Общински съвет от 30.07.2015 г. и в съответствие с Националната стратегия за интегриране на ромите 2012 –2020, както и в изпълнение на насоките на Министерски съвет за планиране на интеграционните процеси, е приет Общински план за действие за интегриране на ромите и гражданите, живеещи в сходна на ромите ситуация в община Годеч за периода 2015-2020 г.

При преброяването през 2011 г. по признак етническа принадлежност е приложен принципът на доброволен отговор. В съответствие с този принцип броят на лицата, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност за община Годеч е 5 188 души от общо за общината 5 375 души. Според тези данни преобладава българският етнос – 5 162 души, следван от ромския – 20 души и не са се самоопределили – 3 души.

При изготвянето на Плана е направен анализ на ситуацията по приоритетни области и в съответствие с направения обстоен анализ са заложили в плановия документ основни мерки и конкретни дейности по приоритети, чието изпълнение за 2015 година е, както следва:

По приоритет „Образование“ предприетите действия на Общината са насочени към създаване на условия за осигуряване на равен достъп до предучилищна подготовка и качествено образование на всички деца и ученици. В детската градина са обхванати 69 деца в 3 групи, а в общинските училища – 399 ученика в 17 паралелки от първи до дванадесети клас. Трайна е тенденцията към намаляване броя на учениците. В учебните заведения не се води статистика за етническата принадлежност на децата и учениците. По

данни на училищните ръководства на професионалните гимназии няма отпаднали ученици през 2015 г.

За пълно обхващане на децата и учениците в образователната система в училищата се работи по следните проекти:

- „Подобряване на качеството на образованието в средишните училища, чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес”. Целта е не само разширяване на достъпа, но и повишаване на качеството на образователния процес.
- Национална програма „На училище без отсъствия” включваща осигуряването на финансови стимули, които създават условия на училищата да направят учениците, родителите и учителите реални партньори за осигуряване на пълноценен училищен живот. Мерките са „Без свободен час”- заместване на отсъстващ учители в училищата и мярка „Без отсъствие”.

Община Горна малина

- **Гарантиране на достъп до качествено образование в мултикултурна/интеркултурна среда и обхващане и задържане на децата и учениците в образователната система**

Повишено е качеството на образованието на децата от ромския етнос и езиковата им грамотност чрез допълнителни занятия или чрез консултации по правоговор, четене и писане на български език. Постигната е устойчивост на процеса за интеграция чрез включването на всички деца в мултикултурна образователна среда. Обхванати са всички, подлежащи на задължително обучение и предучилищна подготовка, с помощта на кметовете по населени места и използването на данни на ГРАО за настоящ адрес. Служителят на Община Горна Малина по въпросите на образованието, културата и вероизповеданието ежесечно извършва проверки в ОДЗ „Вяра, надежда и любов“ и в училищата за присъствието на децата, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка или задължително обучение. Гарантирано е правото на равен достъп до качествено образование в етнически смесени групи и класове; Обучението е в дух на толерантност и недискриминация чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход В тази връзка са изнесени два

тематични концерта: в СОУ „Христо Ботев“– Горна Малина и в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“– с. Априлово за ромските традиции и обичаи;

По отношение на ранното отпадане от училище данните са: 2 ученички (омъжили се) с навършени 16 години, обучаващи се в IX клас на СОУ „Христо Ботев“– Горна Малина и двама ученици от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“– с. Априлово, навършили 16 г., единият в VII клас (за учебната 2015/2016 г. се е записал на самостоятелна форма на обучение), а другият, неподлежащ, от IX клас е напуснал през месец ноември 2015 г. с намерение да се запише на самостоятелна форма на обучение през учебната 2016/2017 г.

Отбелязването на деня на християнското семейство и други традиционни празници в ОУ – Априлово способства за приобщаване на родителите - роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.

Други реализирани дейности през 2015 г.: Обучение по проект в СОУ „Христо Ботев“– Горна Малина на 35 педагогически специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда; Подготовка на децата в ранна детска възраст (3-5 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес – 57 деца посещават ОДЗ; Участие на СОУ „Христо Ботев“ – Горна Малина в проект „Добрите неща“ за 2 клас; Участие на 40 деца и родителите им в проект „Изкуство за всички“ на Дружество „Знание“ и Арт-център „Вихрони“ с партньор Община Горна Малина.

Община Елин Пелин

Обхванати са всички подлежащи на задължително обучение и предучилищна подготовка деца и ученици. Със заповед на кмета се правят проверки в училищата и детските градини относно присъствието на учениците и децата. Гарантирано е правото на равен достъп до качествено образование в етнически смесени групи и класове. През 2015 г. няма отпаднали ученици. Провеждат се ежемесечни срещи с директорите на детски и учебни заведения.

Община Етрополе

От 2014 г. ОУ „Христо Ботев“ – с. Лопян, съвместно с ОУ „Георги Бенковски“ работят по проект на Центъра за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“– „Всеки ученик ще бъде отличник“, финансиран от Фондация „Гръст за социална алтернатива“.

Основните дейности извършени по проекта са: разработени основните показатели по проекта; изработена е училищна програма за превенция на отпадането; създадени са

ученически параметри и родителски клуб; продължени са заниманията в СИП „Фолклор на етносите-ромски фолклор”; изградена е система за отчитане на отсъствията на учениците и в тесни ежедневни контакти с родителите, като постепенно е преодолян този проблем. Наличието на училищен автобус също спомага за преодоляване на отсъствията.

В същото време усилията на педагогическите екипи са активизирани за включване на неформалното образование, в това число извънкласни дейности /клубове „Творчество и красота”, „Приказен свят”, „Компютърен експерт”, „Заедно можем повече”, „Музикална дъга”, „Пътешествие из България”, „Млад кулинар”.

През 2015 год. ОУ „Христо Ботев” – с. Лопян спечели проект за модернизирание на материалната база на стойност 10 000 лв. Ученическият парламент изработи свой план за работа и стана инициатор на традиционни училищни инициативи, ръководени от учителския екип /честване на бележити дати и празници, участие в изработената система за реда и хигиената в училище, определяне на „ученик на месеца” по различни критерии и оформяне на „алея на славата”/. Родителските клубове подкрепят всички училищни мероприятия и стават организатори и домакини на ученически изяви по случай Гергьовден и Великден. На гости в ромската махала учениците представиха традиционни обичаи от българските и ромските пролетни празници. Родителите взеха участие в състезания съвместно с учениците /по БДП и в спортен празник/.

През 2015 г. продължава развитието на създадените форми в учебните заведения, като особено място се отделя на работата със семейства, в които при родителите все още липсва мотивация към образованието на децата им. За целта се организират месечни посещения в училища по време на часовете, за да могат родителите да се запознаят с реалните резултати на своите деца, да направят сравнение с резултатите на останалите деца от класа, като същевременно получават подкрепата на учителите и други родители. Продължава мотивацията на учителския екип чрез организиране на срещи с учители от други училища и участие в обучения. Част от участниците в тези срещи са и ученици, които предават наученото на останалите.

Всички деца на четири, пет и шестгодишна възраст редовно посещават детска градина. Това се дължи и на факта, че в Община Етрополе отпадна таксата за посещение в детска градина. В детските градини са създадени родителски активи във всяка група, като са включени и родители на ромски деца. Във всички се работи активно за популяризиране на

ромската култура, за преодоляване на различията и създаване на дух на толерантност между децата. Празнуват се празниците „Лазаровден”, „Банго Василий” и др.

Община Златица

В общината функционират четири учебни-възпитателни заведения съсредоточени в град Златица. Училищната мрежа включва едно средно общообразователно училище (СОУ „Св. Паисий Хилендарски”) и една професионална гимназия (Аграрно-техническа професионална гимназия). Целодневните детски градини са две – ЦДГ „Слънце” и ОДЗ „Вяра, надежда и любов“

В СОУ „Св. Паисий Хилендарски” се обучават 460 ученици, от които 90 от друг етнос, в Аграрно-техническа професионална гимназия учениците са 135 от тях 35 от друг етнос. Децата, които посещават двете детски гради са общо 212, от които 43 от друг етнос.

В училищата на община Златица учат и десетки приходящи ученици, ето защо броят на учащи се от друг етнос е голям. През 2015 г. няма деца от ромски произход отпаднали от училище.

През 2015 година Местната комисия за борба срещу противообществените прояви към Община Златица проведе конкурс за презентация на тема „Видове зависимости“; конкурс за есе на тема „Не се доверявай на непознати“; конкурс за апликация на тема „Не насилието върху деца“. С апликациите на участниците беше направена изложба в детския отдел на градската библиотека. В конкурса взеха участие десетки ученици от двете училища, включително много ученици от ромския етнос. Те активно се включват в превантивните дейности на МКБППМН.

Община Ихтиман

В Община Ихтиман функционират 5 училища, като 4 от тях се намират в града, а едно е в с. Вакарел. В училище ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” 100% от учениците са от ромски произход. В ОУ „Димчо Дебелянов” около 80% от учениците са роми. На територията на общината не съществува проблем за обхвата на децата. Сградният фонд се намира в добро състояние. Около 60% от децата, подлежащи на записване в първи клас, са обхванати в детските градини. Тенденцията е този процент постоянно да нараства, вследствие на усилената работа с разяснителен характер сред родителите. Няма данни за отпаднали ученици, като практика е да преминават на индивидуална форма на обучение, особено момичетата – причината е в ранните бракове. В училищата се развиват и извънкласни

форми, в които участват всички ученици. В ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” има формирани състави по народни танци и фолклор, а в ОУ „Димчо Дебелянов” има групи по танци, представящи ромския бит и култура.

Община Костенец

Практическата реализация на интеграционния процес в общинските обединени детски заведения и училища на територията на Община Костенец се осъществява в няколко основни направления:

- осигуряване на равен достъп до качествено образование на всички деца и ученици, независимо от техния етнически произход;
- утвърждаване на интеркултурното образование;
- създаване на предпоставки за успешна социална реализация на децата и учениците от етническите малцинства;
- поощряване на взаимното уважение, разбирателство и сътрудничество независимо от етническата принадлежност.

На територията на общината функционират три обединени детски заведения; четири общински училища, от които едно средно общообразователно; професионална гимназия – държавно училище и едно болнично училище. Деца от ромския етнос се обучават в по-голям процент в детската градина и училището в едно от населените места – с. Костенец / ОУ „Константин Костенечки“ – от 178 деца, 100 са от ромски произход; ОДЗ „Радост” – от 140 деца, роми са – 35%; много малък е техният брой 10 от общ брой ученици в училището 65 в ОУ „Христо Смирненски“, гр. Момин проход. Положителна тенденция е, че голям брой ученици продължават средното си образование в професионалната гимназия, както в дневна, така и във вечерна форма на обучение /от 226 ученици, 36 от ромски произход продължават обучението си в дневна форма на обучение, а 22 във вечерна форма на обучение/.

На територията на Община Костенец образователно – възпитателния процес се осъществява в етнически смесени групи и класове.

Данните за детските градини са следните: в две от тях няма необхванати деца на 5-6 години, подлежащи на задължително обучение; в третото детско заведение има три деца на 6-годишна възраст /всички те са от ромския етнос/, на които не е осигурено присъствието, независимо, че са предприети и административни мерки спрямо техните

родители. Общият брой деца в задължителна предучилищна възраст в това детско заведение е 78, следователно процента на необхванатите е – 3.84%. Обхванатите деца в детското заведение, подлежащи на записване в първи клас са общо 37, от тях – 8 от ромски произход.

В основното училище в с. Костенец няма необхванати ученици в началото на учебната година, подлежащи на задължително обучение в първи клас /общ брой – 27, като от ромски произход – 12/. Напуснали училището, поради голям брой неизвинени отсъствия са 5-ма ученици.

➤ **Мерки за реинтеграция**

С цел интеграция и реинтеграция се предприемат следните действия:

- индивидуални разговори с родителите за ползата от образованието;
- осъществяване на открити ситуации, на които присъстват родителите с цел те сами да преценят, че на децата от ромски произход се осигуряват равни права в детската градина;
- родителски срещи, посещение по домовете от страна на ръководства и педагози, представители на местната власт и общината, с цел осигуряване присъствие в детска градина/училище;
- организират се от ръководството кампании за повишаване на осведомеността на ромските родители за ползите от предучилищното образование;
- съвместно с детската градина, представител на общината, здравен медиатор се провеждат тематични срещи за ранно присъствие в детската градина, условие за приобщаване към образователния процес;
- включване на децата-роми в мероприятия и празници на детската градина/училището, общината;
- стимулиране развитието и изявиите на талантливи деца и ученици от ромски произход;
- осъществяване на форми за ефективна работа и мотивиране на родителите на деца от етническите малцинства, които ги възпрепятстват да посещават детска градина;
- обучение и възпитание в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и училищата;
- осигуряване на равни условия за възпитание и обучение в детската градина на всички деца с цел социализацията им;

- административни мерки спрямо родители съгласно изискванията на Закона за народната просвета;
- допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултиетническа среда.

През 2015 г. е приета Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства и план за работа. В тези документи са разписани ясни правила за работа и са ангажирани образователните институции, в които има деца и ученици от малцинствата.

В училищата се отделя специално внимание на работата с родителите, като:

- Алтернативи на традиционната родителска среща;
- Изработване на стратегии за работа с родителската общност;
- Възможност да признаем собствените си грешки и желанието за промяна;
- Умението да кажем, че имаме нужда от тяхната помощ;
- Родителите партньори и хора с идеи;

Община Костинброд

На територията на Община Костинброд функционират Професионална гимназия по ветеринарна медицина и селско стопанство „Св. Георги Победоносец“ – гр. Костинброд, СОУ „Д-р Петър Берон“, три основни училища, едно от които средишно ОУ „Отец Паисий“ в с. Петърч, НУ „Отец Паисий“ – с. Драговищица, три обединени детски заведения, едното с филиал в с. Голяновци и ЦДГ „Виолина“ – с. Петърч. Във всички училища и детски градини от общината е гарантиран достъпът на деца и ученици, в това число и от ромски произход, като се отбележи изрично условността на дефинирането на представителите на това население като такова, заради гарантираното му право на самоопределяне. Не са регистрирани случаи на отказ на достъп до образование, случаи на неравнопоставено третиране и/или по-различно отношение към дете или ученик, представител на такава група, породено от принадлежността му. Що се отнася до обучението на деца в мултикултурна среда, това може да се отчете в незначителна степен, тъй като местното ромско население не демонстрира и не налага съществени отличителни

характеристики от останалото в обичайните си житейски и културни практики. По тази причина съхраняването и развитието на културната идентичност на тази общност, както и културното взаимодействие между представителите на различните етнически общности в образователна среда не са обект на специална целенасочена практика. Причините за по-продължително отсъствие от училище, както и другите проблеми, свързани с образованието, са обичайни за представителите на всички общности – честа смяна на местоживеенето на семейството или сезонна или целогодишна миграция в чужбина. Семействата са подпомагани от Дирекция „Социално подпомагане“, а учениците, застрашени от отпадане от училище от „Дневен център за работа с деца на улицата“.

Община Мирково

През 2015 г. Общинска администрация Мирково продължи да работи за подобряване качеството на живот на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа; подобряване адаптацията на децата от етнически малцинства в детската градина и началното училище; по-добро усвояване на преподавания учебен материал, чрез по-добро владение на български език; активизиране на гражданското общество за толерантност, съпричастност и социалност към хората с неравностойно положение. Реализирането на общинската политика за интегриране на етническите малцинства е непрекъснат процес, който се осъществява със съвместните действия на Община Мирково, Регионална дирекция „Социално подпомагане“ Пирдоп; дирекция „Бюро по труда“ Пирдоп, ОУ ”Георги Раковски“ с. Мирково и ОДЗ „Дора Габе“ с. Мирково.

В училищата на територията на община Мирково се обучават 50 % деца от ромски етнически произход. Учениците, подлежащи на задължително обучение са обхванати. Основната грижа на педагозите е приобщаването им към учебния процес. С цел по-добро усвояване на новите знания и подготовка на уроците за следващия ден, учениците посещават полуинтернатни групи, разкрити към ОУ „Георги Бенковски“, с. Мирково. При трудности в намирането на семействата и комуникацията с тях общинската администрация сезира отдел „Закрила на детето“ при дирекция „Социално подпомагане“ за намиране на детето и вземане на съответните мерки семейството да изпълнява задълженията си. Всички ученици от I до VII клас получават безплатна закуска и плодове. Навършилите 16 години ученици имат възможност да се обучават в самостоятелна форма на обучение. Част от родителите на учениците от етнически произход избягват участие в

училищния живот. Причина за това е ниският образователен статус и самочувствие и липса на опит в такива дейности. Учениците от етническите малцинства участват и в извънкласни форми на обучение.

На територията на общината функционира една целодневна детска градина ОДЗ „Дора Габе“, с. Мирково. Децата от малцинствата се приемат на общо основание, както всички останали деца. Провежда се интеграционна политика в съответствие на стандартите за защита правата на човека и малцинствата, постигнато е пълноценно владеене на български език при всички деца и социализация на децата от етническите малцинства, чрез включването им във всички дейности, характерни за детската градина. Включването на родителите в цялостния живот на детската градина се осъществява чрез организиране на родителски срещи.

Община Пирдоп

Гарантирано е правото на равен достъп до качествено образование на децата и учениците от ромското етническо малцинство. Не са констатирани проблеми в адаптацията на ромските деца в училищна среда и поради тази причина в учебните заведения не работят помощници на учителя. В община Пирдоп няма обособени детски градини и училища, в които да се обучават само деца и ученици – роми. Те се обучават заедно с останалите деца в масови групи и класове.

С цел превенция на ранното отпадане от училище и намаляване броя на неизвинените отсъствия на учениците, през 2014-2015 учебна година Педагогическият съвет на НУ „Тодор Влайков“- гр. Пирдоп продължи да работи по Националната програма „ На училище без отсъствия“, мярка „ Без отсъствие“. В проекта бяха включени общо 8 ученици от ромски произход от първи до четвърти клас с най-много извинени и неизвинени отсъствия. През настоящата 2015-2016 г. са включени 9 ученици.

В резултат на изпълнението на дейностите по програмата неизвинените отсъствия на учениците са намалели, създаден е интерес за редовно посещение и готовността за учебна дейност е достатъчна за участието им в учебния процес. По-голямата част от родителите подпомагат учителите и се грижат за недопускането на неизвинени отсъствия на децата си.

Реинтегрирани са трима ученици от първи и двама от втори клас, които през 2014-2015 г. трайно не са посещавали училище.

През 2015 г. в Професионална гимназия по механоелектротехника – гр. Пирдоп е проведено обучение на 45 възрастни по проект "Нов Шанс за успех". Всички успешно са завършили обучението си и са получили удостоверение за завършен VII-ми клас. 41 от тях продължават обучението си през настоящата учебна година в задочна форма на обучение. Целта на обучението е обучаемите да получат основно образование и професия. Продължаващите образованието си след IX-ти клас имат възможност да получат професионална квалификация – текстообработване и шлосерство. 36 обучаеми продължават обучението си по програмата за завършване на средно образование от 2014 г. Финансирането по проекта е от ЕС, а за задочната паралелка от МОН - в рамките на делегираните бюджети за един ученик.

В Община Пирдоп се очертава като добра практика ежегодното увеличаване на броя на студентите от ромски произход в различните висши училища в страната.

– За академична 2014-2015 г. Община Пирдоп има 7 студенти /двама, от които първокурсници/. Стипендианти на Ромски образователен фонд – трима. През настоящата академична 2015-2016 г. броят на студентите вече е 9. Провеждат се срещи с кандидат-студенти и студенти за информирането им за възможностите, критериите, условията и срокове за участие в конкурси по различни стипендиантски програми и отпускане на стипендии от Ромския образователен фонд, както и указване на помощ при попълване на формуляри и документи.

Община Правец

Общинският план за интегриране на ромите на Община Правец за 2015 г. е разработен и се изпълнява, въз основа на идентифицирани и утвърдени цели, задачи и дейности в съответствие с приоритетите на стратегическите документи на национално и областно ниво.

Цел: 1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в етнически смесени детски градини и училища на територията на община Правец.

Задача: 1.1. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и училищата; Организирани 3 мероприятия с общ брой 18 участници.

Дейност: 1.1.1. Осъществяване на обучения в дух на толерантност, чрез съхраняване и развитие на културната идентичност на децата в уязвимо положение

Реализирани дейности през 2015 г. – „Ден на толерантността“ в ОУ „Васил Левски“ - гр. Правец, ОУ „Христо Ботев“ – с. Разлив и ОУ „Любен Каравелов“ – с. Осиковица. Празник под мотото „Слънцето свети еднакво за всички“ в ОУ „Васил Левски“ с. Видраре.

Задача 1.2. Подготовка на децата в ранна детска възраст (3-6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на деца от малцинствени етнически групи;

Дейност 1.2.1. Пълно обхващане на 5 и 6 годишните в подготвителни групи

Реализирани дейности през 2015 г. – Осигурен транспорт на децата от населените места до детско заведение. Регулярни проверки и санкциониране на родители, неосигурили присъствието на децата си в училище.

Реализиране на проект "Готови за училище 2014-2015 г." в ОДЗ „Звънче“ – с. Джурово за обхващане на деца, чиито родители нямат възможност да осигурят присъствието им в ПГ.

Резултати за 2015 г. – 98,6 % обхванати деца, Брой деца с осигурен транспорт – 38, брой проверки – 48, брой писма до РД „Социално подпомагане“ – 28, брой актове на родители – 6, брой наказателни постановления – 6, брой обхванати деца по проекта- 24.

Цел 2. Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми – Отговорни институции за изпълнението на целта са Община Правец, училищата и детските градини от общината.

Задача 2.1. Осигуряване на инструменти в системата на предучилищното и училищното образование

Дейност 2.1.1. Установяване на факторите, водещи до преждевременно отпадане

Реализирани дейности и постигнати резултати през 2015 г. – Извършено проучване от колективите на учебните заведения, в което са обхванати 98 ученици. Реализиране на Проект „Всеки ученик може да бъде отличник“ към ЦМЕДП „Амалипе“ в ОУ ”Васил Левски” – с. Видраре и ОУ „Христо Ботев” – с. Джурово, Проект „Да продължим заедно” – проект за стимулиране на децата роми да продължат образованието си след VIII клас съвместно с ПГ „Стамен Панчев” гр. Ботевград – финансиран от ЦОИДУЕМ. По 3-те проекта, в изпълнението на които са ангажирани община Правец, училищата и детските градини от общината са обхванати – 198 лица.

Задача 2.2. Осигуряване на редовна посещаемост и задържане в училищата чрез изготвяне на индивидуални програми за децата, застрашени от отпадане;

Дейност: 1.2.1. Разработване на програми

Реализирани дейности през 2015 г. – Изготвени 4 индивидуални програми за работа с 4 деца, застрашени от отпадане в ОУ ”Васил Левски”– с. Видраре, ОУ ”Христо Ботев”– с. Разлив и ОУ ”Никола Вапцаров”– с. Осиковска Лъкавица.

Задача 1.3. Ограмотяване на младежи-роми

По проект „Равен шанс” през 2015 г. Община Правец е осигурила средства за безплатни учебници и пътуване на 4 деца-роми за обучение в средни училища.

Задача: 1.4. Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище, с цел тяхната реинтеграция

Дейности:

2.4.1. Разработване на програми за деца с трудности

2.4.2. Разработване на програми за занимания през лятото

Реализирани дейности и постигнати резултати през 2015 г. – Изготвена и реализирана програма за работа с деца с трудности в ОУ „Васил Левски” – гр. Правец, в която са обхванати 8 деца; Разработени 6 програми за занимания с децата през лятото в 6 училища. С програмите са обхванати 118 деца. Участие на доброволци от чужбина в ОУ „Васил Левски” – с. Видраре, ОУ „Христо Ботев”– с. Разлив.

Цел 3. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата, чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход

Задача 3.1. Презентиране и провеждане на проучвания от деца и ученици, свързани с културната им идентичност

Дейност 3.1.1. Проучване и демонстриране на различни обичаи

Реализирани дейности: 112 деца са включени в дейностите, свързани с възпроизвеждането на различните обичаи – „Ромска Василица” – ОУ „Христо Ботев”- с. Разлив, ОУ „Васил Левски”– с. Видраре и ОУ „Никола Вапцаров” – с. Осиковска Лъкавица.

Задача 3.2. Формиране на извънкласни форми за занимания по интереси, свързани със съхраняване на етническата идентичности и популяризиране на традиционни танци, занаяти и обичаи

Дейности

3.2.1. Създаване на клубове по интереси;

3.2.2. Сформиране на групи по свободно избираема подготовка (СИП) в областта на културата, фолклора и традициите на различните етноси, танцови формации; изкуства;
В реализирането на тези дейности са участвали 98 деца, като са сформирани СИП „Ромски фолклор”– ОУ „Христо Ботев”– с. Разлив, ОУ „Васил Левски”– с. Видраре, ОУ „Любен Каравелов” – с. Осиковица и ОУ „Никола Вапцаров”– с. Осиковска Лъкавица.
Участие на ОУ „Васил Левски” – Правец, ГПЧЕ „Алеко Константинов” и ОУ „Христо Ботев” – с. Джурово в дейността „Проучване на обичаи и традиции сред ромския етнос, разучаване на ромски танци“ по Проект „УСПЕХ”. По Проект „УСПЕХ” и други сходни проекти са включени 80 деца. По Проект „ЖИВОТЪТ ЗАЕДНО” учениците от ОУ „Любен Каравелов”– с. Осиковица са участвали в театрално-музикална формация „Шарен свят”.

Цел 4. Приобщаване и приемане на родителите – роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот

Задача 4.1. Повишаване на ангажимента на родителите от малцинствата и засилване на тяхното сътрудничество с училищата и детските градини

Дейност 4.1.1. Ангажиране на родители на деца и ученици от малцинствата в училищния живот. Създаден е „Родителски клуб” в ОУ „Васил Левски” – с. Видраре, в който са включени 5-ма родители. 400 родители от всички учебни и детски заведения са включвани в организацията и провеждането на празници от културния календар на Община Правец.

Задача 4.2. Обучение на родителите на децата от ромската общност с цел засилване на родителската роля в процеса на възпитаване, образование и здравно развитие.

Дейност 4.2.1. Разработване на програми и провеждане на обучение

Проведен тренинг на 30 родители, засягащ теми, свързани с възпитанието на децата и повишаване мотивацията за образованието им. Отговорна институция по изпълнението на тази дейност е Община Правец.

Цел 5. Усъвършенстване на образователните условия за качествено образование, на квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда, интеркултурна компетентност у директорите, учителите и другите педагогически специалисти

Задача 5.1. Прилагане на система от стимули и мерки за въвеждане на интеркултурно образование във всички етапи

Дейност 5.1.1. При определяне на диференцираното заплащане в картите за оценка да се включи компонент „интеркултурна компетентност” – При оценяването на 4-ма директори е отчетен компонент „интеркултурна компетентност”. Дейността е изпълнена в рамките на държавния и общинския бюджет.

Задача 5.2. Формиране на интеркултурна компетентност на директори, учители и други педагогически специалисти

Дейност 5.2.1. Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда. Участие на 6-ма учители в обучение за работа в мултиетническа и интеркултурна среда. За изпълнението на тази дейност са ангажирани Община Правец, училищата от общината, МОН и ЦМЕД „Амалипе”.

Община Самоков

➤ **Гарантиране на достъп до качествено образование в мултикултурна/интеркултурна среда**

Във всички училища на територията на община Самоков се обучават заедно български и ромски деца. Процентът на ромските ученици е различен, според вида на съответното училище, местоположението му, общия брой ученици. Практиката показва, че добрите образователни показатели се реализират, когато в училището се обучават около 35% ученици от ромски произход. Когато този процент е по-голям, качеството на образователните резултати се понижава. Това се дължи на големият брой отсъствия /извинени и неизвинени/, липсата на мотивация за учене, в някои случаи – недобра дисциплина.

През последните години – по ред причини, в резултат на настъпилите бързи демографски промени на територията на общината се намират училища с етнически състав в полза на ромските деца – 80% в ОУ „Христо Смирненски” – с. Радуил, 90% в ОУ „Васил Левски” – с. Ярлово, около 50% – в ОУ „Хр. Максимов” – гр. Самоков. В НУ „Петър Берон” и Основно професионално училище „Неофит Рилски” – гр. Самоков изцяло се обучават ученици от ромски произход.

В Община Самоков е назначен младежки медиатор, чиято дейност се състои в подпомагане и насърчаване на безработни и обезкуражени младежи от 16 до 29 г., с цел включването им в обучение или заетост, съответстващи на техните индивидуални качества и потребности. Медиаторът подпомага младежи, които не работят, не учат и не

са регистрирани в дирекция „Бюро по труда” при изготвяне на автобиография и мотивационно писмо, поведение при явяване на интервю за работа и техники за търсене на работа.

➤ **Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система**

Най-много ромски деца посещават ЦДГ „Пролет” и ОДЗ „Звънче”. Подготвителни групи за 5-6 годишни ромски деца има в НУ „Петър Берон”, както и в други училища от общината.

Община Самоков полага големи усилия за издирване и записване на 5-6 годишните ромски деца в подготвителни групи и първи клас.

Създадена е база-данни на подлежащите деца, която към момента обхваща родените от 2010 до 2015 година. В базата се проследява записването и движението на подлежащите деца в образователните институции. Изработена е система за издирване на незаписани към 30 юни на календарната година, подлежащи на обучение деца, която включва изпращане на писма до родителите през месец юли, при отсъствие на децата от списъците на училищата и детските заведения. След 15 септември процедурата се повтаря за неявилите се. Общински служители проверяват на място по адреси, като се издирват роднини и съседни за окончателна информация. За родители, които все пак не са записали децата си и са допуснали голям брой неизвинени отсъствия /по докладна на директор на образователна институция/ се прилагат съответните санкции съгласно Закона за административните нарушения и наказания.

За учебната 2015/2016 г. в община Самоков са обхванати подлежащите на обучение деца, както следва:

- родени 2008 година /подлежащи за 1 клас/ – общо 435 деца, обхванати 371, напуснали общината – 58, без възможност за осъществяване на контакт с родители и роднини – 6;
- родени 2009 година /подлежащи за подготвителна група 6 годишни/ – общо 442 деца, обхванати 383, напуснали общината 55, без възможност за осъществяване на контакт с родители и роднини – 4.
- родени 2010 година /подлежащи за подготвителна група 5 годишни/ – общо 398 деца, обхванати 338, отложено с ТЕЛК – 1, напуснали общината – 47, без възможност за осъществяване на контакт с родители и роднини – 12.

➤ **За подобряване на образователната среда и задържане на ромските деца в образователните институции, община Самоков е партньор в шест проектни предложения по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, на които предстои разглеждане и които Общината се надява да бъдат одобрени като проекти.**

- По процедура BG05M20P001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение” – Сдружение с нестопанска цел „Реформа и развитие” с партньори – ЦДГ „Пролет”, ОДЗ „Звънче” и Община Самоков.
- По процедура BG05M20P001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или получили международна закрила“
  - Фондация „Европейски институт” с партньори – ОУ „Христо Максимов”, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” и ОПУ „Неофит Рилски” и Община Самоков;
  - СНЦ „Арете-спорт” с партньори – ОПУ „Неофит Рилски”, 57-то СУ „Св. Наум Охридски” – София и 113-то СОУ „Сава Филаретов” – гр. София и Община Самоков;
  - ОУ „Митрополит А. Велешки” – гр. Самоков с партньори – Сдружение „Национална мрежа за бизнес развитие” и Община Самоков;
  - Професионална гимназия по туризъм – гр. Самоков, партньори – Фондация „СИЙД” и Община Самоков.

Община Своге

През 2015 г. общинската администрация съвместно с учебните и детски заведения продължи да работи за обхващане и задържане на подлежащите на задължително обучение деца и ученици. С помощта на служба „ГРАО” и дирекция ”Социално подпомагане” се събира информация за ромските деца. Отделя се особено внимание на подлежащите на задължителна предучилищна подготовка деца на 5 и 6 години и на децата, на които предстои да постъпят в I клас. В ОДЗ “Александър Вутимски” в подготвителна група от

5 годишни деца занимания посещава 1 дете, а в групата от 6 годишни – 2 деца. В ЦДГ „Калина Малина” са записани 2 деца. Всичките редовно посещават занятия. Редовно се провеждат срещи с родителите, използват се различни подкрепящи мерки – материална и

финансова помощ, възможности за намиране на работа за родителите, осигуряване на учебници и учебни помагала, консултации със специалисти. Към МКБППМН работят психолози, за които се информират родителите с цел предоставяне на възможност на децата да се окаже специализирана помощ, в случай на нужда.

През 2015 г. в училищата не са възниквали конфликти между учениците на етническа основа. Проблемите в отношенията са епизодични и характерни за тази възраст. Училищните ръководства и учителите работят за приобщаване и по-активно участие на децата от ромски произход чрез включване в целодневно обучение и извънкласни дейности.

Обикновено броят на отпадащите нараства след IV клас – начален етап на обучение. В началото на всяка учебна година се проверява дали отпадналите през миналата година ученици са записани, като се предприемат действия по намирането на учениците съвместно с училищата. В НУ „Д-р Петър Берон” гр. Своге се обучават 18 деца от ромски произход, които редовно посещават училище и участват в целодневната форма на обучение. Осъществява се непрекъснат процес на контрол за отсъствия на учениците от СОУ „Иван Вазов”, в което се обучават 28 деца от ромски произход – 16 в прогимназиален етап и 12 в начален етап. За неизвинени отсъствия на учениците се информира Община Своге и дирекция ”Социално подпомагане” чрез уведомителни писма от директорите на училищата.

МКБППМН в отделни крайни случаи прилага санкции – съставяне на актове и налагане на глоби – в съответствие със Закона за народната просвета. През 2015 г. са връчени 7 акта за административно нарушение на родителите на деца, които не посещават редовно учебни занятия. Отпаднали от училище –5 ученици от ромски произход. През 2015 г. се констатира увеличение на безпричинните отсъствия и повторни нарушения от ученици, на чиито родители са съставени актове за административно нарушение.

От началото на 2014 г. на територията на гр. Своге работи и разширява дейността си Център за обществена подкрепа за деца и семейства. Към него се насочват деца с проблеми в обучението и поведението за консултации със специалисти. В Центъра се организират и допълнителни занимания за деца с пропуски в усвояване на учебния материал предимно в началния етап.

В училищата, в които се обучават деца-роми, се организират срещи на родителите с педагози и психолози за обсъждане съвместно на училищни и социални проблеми.

Малко ученици от малцинствените групи завършват по-висока училищна степен от основно образование. През учебната 2014/2015 г. двама ученици от СОУ „Иван Вазов” са завършили XII клас.

Община Сливница

Реализирани дейности през 2015 г.

- Проведено обучение в дух на толерантност и приемане на различията в СОУ ”Св. Св. Кирил и Методий” гр. Сливница.
- Извършвани периодични проверки от ръководствата на училищата за присъствието на учениците в час и редовното отразяване на отсъствията от страна на преподавателите.
- Намалена е цената на обедното хранене на учениците от V-XII клас в училищния стол на СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“.
- Педагогическият съветник и училищният психолог чрез анкети, разговори с децата и родителите, разговори с учителите установяваха факторите, водещи до преждевременно отпадане на децата от училище.
- **Реализирани проекти:** „Заедно в училище, заедно в живота”, „Нашите корени за по-добро бъдеще, формула за добросъседство”, „Училищен плод” , „Училищно мляко”, „Подобряване качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес”.
- Работа с децата в уязвимо положение – провеждане на екскурзии с учебна цел, посещения на театрални постановки.
- Ангажиране на родители на деца и ученици от малцинствата в училищния живот.
- Проведени обучения на родители на деца в уязвимо положение и от малцинствата.
- Въвеждане на шаха, като учебен предмет и включване на децата в уязвимо положение, както и включване в други извънкласни дейности според желанията на родителите и децата.

Община Чавдар

В областта на образованието предприетите ключови стъпки са насочени към прилагането на мерки за намаляване преждевременното отпадане от училище; постепенното въвеждане на целодневното училищно обучение; изпълнението на проекти, планирани за лицата в най-неблагоприятно положение, включително ромите; училищни проекти за толерантност; летни училища.

Целевата група, която обхваща Плана за действие за интегриране на ромите и гражданите, живеещи в сходна на ромите ситуация в община Чавдар за 2015 г. обхваща 49 български граждани от ромски произход, в това число и други в уязвимо социално-икономическо положение, живеещи в сходна на ромите ситуация.

На територията на Община Чавдар функционира общинско училище – „Св. Св. Кирил и Методий" и детска градина – ЦДГ „Щастливо детство".

Децата, подлежащи на задължително обучение от подготвителна група – 5 и 6 годишни и първи клас за учебната 2014/2015 г. са 18, от които ЦДГ посещават 8, а основното училище 10. Всички деца от целевата група са обхванати. Децата, които се обучават в начален етап на основно образование, посещават редовно училище, не допускат неизвинени отсъствия. Те получават безплатна храна, безплатни учебници и са включени в целодневно обучение. Затова усилията на педагогическия колектив са насочени към децата и родителите, завършили начално образование.

Обобщените данни за ОУ „Св. Св. Кирил и Методий" за учебната 2014/2015 г по различни показатели, отнасящи се до учениците от социално уязвими малцинствени групи в училището са: общ брой ученици – 67, брой от социално уязвими деца и ученици – 17. Няма отпаднали и преминали в самостоятелна форма на обучение. Създадени са условия за равен достъп до образование и извънкласни дейности на всички деца и ученици независимо от тяхната етническа принадлежност. В ОУ „Св. Св. Кирил и Методий" съществуват 8 клуба по интереси по Проект „Да направим училището привлекателно за младите хора“.

През учебната 2014/2015 г. са създадени условия за целодневна организация на учебния процес за учениците от I до VI клас в общинското училище. Чрез целодневната организация на учебния ден се предоставят на учениците, включително и на тези от ромски произход, разнообразни възможности за интелектуално, физическо и социално развитие и се осигуряват условия за по-добра адаптация към училищния живот. Целодневната организация на учебния процес включва пълния образователен цикъл (задължителна подготовка, задължително–избираема подготовка, свободно-избираема подготовка, самоподготовка, отдих и игри, хранене) за постигане на общодостъпно, базисно знание, основано на принципите на справедливост, толерантност и перспективност. Децата и учениците, независимо от етническия си произход, съобразно своите желания могат да избират СИП или задължително избираема подготовка (ЗИП) за

допълнителна работа в училище. Занимания по интереси, допринасящи за запазване и развиване на етнокултурната идентичност на ромските деца са включени в рамките на целодневната организация на образователния процес и в часа на класа. В часовете за дейности по интереси са включени разнообразни тематични ядра, включително и такива, свързани с историята и традициите на етносите. Темите, свързани с етническата толерантност присъстват и в годишните тематични разпределения в училища, които не са средищни.

Община Челопеч

На територията на Община Челопеч има три учебни заведения – ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” и Частна професионална гимназия за чуждо езиково обучение и ОДЗ „ Ханс Кристиан Андерсен“

➤ **Деца, подлежащи на задължително обучение от подготвителна група 5 и 6 годишни и първи клас за учебната 2014/2015 г.:** общ брой ученици 6-7 годишни – 19, от тях в уязвимо положение 5, общ брой деца 5-6 годишни – 22 деца, от тях в уязвимо положение 7.

▪ През 2015 г. в ОДЗ „Ханс Кристиан Андерсен“ са обхванати всички деца от етнически произход, подлежащи на задължителна предучилищна подготовка. Няма деца, които безпричинно да отсъстват от занятия. Провеждат се културни и спорни събития с участието на децата и родителите. Децата от ромски произход са включени в следните извънкласни форми: английски език, модерни танци, художествена гимнастика, народни танци, карате. Таксите за посещение са съобразена с броя на децата от семейството посещаващи детското заведение. Децата обучаващи се в предучилищна група 5 - 6 годишни не заплащат такса за посещение в детска градина.

▪ Децата от целева група – предучилищно и основно образование – се обучават в целодневна форма на обучение, посещават редовно училище и детска градина, не допускат неизвинени отсъствия без уважителни причини. Учениците имат осигурено столово хранене и пътуват безплатно с два автобуса, единият от които е училищен, а другият е собственост на Община Челопеч. Маршрутите и разписанието на автобусите са съобразени с учебната програма на децата и учениците, подлежащи на задължително училищно обучение в учебно и детско заведение.

Ежемесечно комисия утвърдена със заповед на кмета на общината извършва проверки за отсъстващи деца и ученици, с цел спазване чл. 47 от Закона за народната просвета и налагане на санкции на родители, които възпрепятстват децата си да посещават училище. Ежегодно общината осигурява дофинансиране за извънучилищни дейности - бяло и зелено училище, екскурзии и спортни прояви. Активна е работата на психолози и медиатори към МКБППМН с родители и ръководството на ОУ „ Св. Св. Кирил и Методий“ и ОДЗ „Ханс Кристиан Андерсен“. За периода януари – декември 2015 г. 23 деца и техните родители са насочени от учебното и детско заведение за консултации с психолог и медиатор в ежемесечната приемна, организирана безплатно от Община Челопеч.

В учебните заведения на територията на общината не се наблюдава факторът разделяне поради социални, етнически и религиозни различия. Децата и учениците се обучават в дух на толерантност един към друг. Всички деца от уязвимите групи вземат активно участие в училищния живот, в организираните културни и спортни мероприятия както на учебното и детско заведение, така и в мероприятия и дейности, организирани от общината.

➤ **Осигуряване на продължаващо професионално обучение на лица на неграмотни и слабограмотни лица над 16 години.**

През 2015 г. по препоръка на общината, 2 слабограмотни лица, работещи по програми за заетост са насочени към професионалните гимназии в община Пирдоп, където чрез задочно или вечерно обучение да придобият нужните знания и умения с цел подобряване шансовете им за реализация на пазара на труда.

2. ПРИОРИТЕТ ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

В областта на здравеопазването се отчита повишаване на информираността и познанията на групите в неравностойно положение, ранното откриване на широк спектър заболявания и подобрен имунизационен обхват.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТА НА ОБЩНСКО НИВО

Община Антон

През изминалата 2015 г. по решение на Общинския съвет е изплатена еднократна финансова помощ за всяко новородено дете в размер на 150 лв. Извършени са безплатни гинекологични прегледи от МБАЛ Пирдоп – гр. Пирдоп. Тези придобивки, реализирани през 2015 г. се ползват от цялото население на общината и допринасят за значително подобряване на здравния статус на жителите на Община Антон.

Община Ботевград

На територията на общината има нормален достъп до здравни услуги не само на здравноосигурените лица, но и на неосигурените. Съществуването на общинската болница МБАЛ – Ботевград е от важно значение за обхващане на рисковите групи с най-нисък социален статус. През 2015 г. общината продължи да провежда в сътрудничество със здравните специалисти от Министерство на здравеопазването, РЗИ – Софийска област, областният ТУБ – диспансер и МБАЛ – Ботевград информационни кампании, консултации, лекции и беседи сред ромско население за повишаването на здравната култура. В кварталния клуб на ромската махала в гр. Ботевград се провеждат лекции сред ромското население на здравна тематика, като периодично се извършва профилактика на здравето от представители на РЗИ – Софийска област.

През 2015 г. броят на майките, родили под 18 г. възраст с постоянен адрес гр. Ботевград е 18. Общината предоставя от общинския бюджет на ромски семейства еднократна помощ при инцидентно възникнали нужди, при тежко болни деца и в други случаи. Всички майки, родили през годината получават от Общината еднократна финансова помощ в зависимост от своето образование.

За превенция на туберкулозата са проведени тематични лекции в кварталния клуб и в ромските махали и направени клинични изследвания в общността от областния ТУБ – диспансер. Проведена е разяснителна кампания за значението от профилактичните прегледи сред ромското население. През 2015 г., Общината съдейства на здравните специалистите от РЗИ – Софийска област за провеждане на периодични беседи за вредата от тютюнопушене. Повечето от мероприятията са проведени в кварталния клуб на ромската махала в Ботевград и махалите в селата. В Община Ботевград има назначен здравен медиатор от 2016 г., на който му предстои обучение през месец март.

Община Долна баня

Здравното обслужване в Община Долна баня се осъществява от трима лични лекари с регистрирани индивидуални практики за медицинска помощ и договори с РЗОК; регистрирани са две специализирани медицински практики, които са с договор с РЗОК; три регистрирани индивидуални практики за дентална помощ, от които две, са с договор с РЗОК. Спешната медицинска помощ се осъществява от филиала на гр. Самоков.

➤ **Достъп до здравни услуги и програми**

В Община Долна баня е осигурен равен достъп до здравни услуги на всички граждани, живеещи на територията ѝ без ограничение на етническата им принадлежност. В тази връзка може да се отчете постигане на целите заложи в Плана.

В Центъра за обществена подкрепа с помощта на здравния медиатор се провеждат различни информационни срещи и беседи на здравни теми.

➤ **Дял на здравно неосигурените лица, дял на раждания на майки под 18-годишна възраст, заболяемост и др. здравни показатели за Община Долна баня**

В сферата на здравеопазването е обхваната цялата ромска общност на територията на общината. Водещи причини за болестност: болести на дихателната система, болести на органите на кръвообращението, болести на пикочо-половата система.

Община Годеч

Здравното обслужване на населението на територията на Община Годеч се осъществява от трима общопрактикуващи лекари, които имат сключени договори с РЗОК – София област и петима лекари по дентална медицина. Те са крайно недостатъчни и не са в състояние да осигуряват ефективно доболнично здравно обслужване, особено в по-малките населени места. На територията на Община Годеч има „Медицински център – ГОДЕЧ“ ЕООД и Център за спешна медицинска помощ. Училищното и детско здравеопазване се осигурява от медицински сестри, работещи в здравните кабинети в училищата и детските градини от общината.

През 2015 г. на РЗИ – Софийска област е предоставен един мобилен ехографски кабинет относно изпълнението на дейности, свързани със Здравната стратегия за лица в неравностойно положение, принадлежащи към етническите малцинства.

В периода 6 – 19 ноември 2015 г. на територията на Община Годеч са извършени с мобилния кабинет 510 профилактични ехографски прегледи на лица в неравностойно

положение. Следва да се отбележи, че в общината голяма част от населението е здравно неосигурено и със затруднен достъп до здравни услуги.

При 102 лица от прегледаните бяха диагностицирани заболявания, като 98 са с едно заболяване, а 5 са с две заболявания. С най висок относителен дял от откритите заболявания са: „Жлъчнокаменна болест“- 47%, „Камък в бъбрека и уретера“-27%, „Хиперплазия на простотата“-13%, „Кистозна болест на бъбрек“-7%, „Други доброкачествени новообразувания на матката“- 4%. Пациентите, при които са открити заболявания са насочени към лечебни заведения, като при някои е назначавана и терапия. До момента единадесет пациента са хоспитализирани, като трима от тях са оперирани. На четирима от пациентите е извършена допълнителна диагностика /фиброгастроскопия/ за доуточняване на диагнозата.

Община Горна малина

За здравето на децата и учениците се грижат двама медицински специалисти в училищата и в ОДЗ „Вяра, надежда и любов“; Извън учебните заведения децата и учениците имат лични лекари;

Реализирани дейности за 2015 г. – Проведена беседа с гимназистите за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност; Проведени 3 беседи от здравните специалисти за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и за предимствата на здравословния начин на живот;

Община Елин Пелин

За НУ „Христо Ботев“, гр. Елин Пелин и СОУ „Васил Левски“, гр. Елин Пелин има назначено медицинско лице, на щат към общината, което работи по график в двете училища. За останалите училища на територията на общината няма медицинско лице, тъй като броят на учениците е под норматива, заложен в нормативните документи. За детските заведения и групите в яслите се грижат общо 20 медицински лица, назначени на щат към общината.

Община Етрополе

В Община Етрополе е назначен здравен медиатор, който организира провеждането на беседи с подрастващи и млади хора и техните родители за предпазване от нежелана и ранна бременност, за значението на безплатните имунизации др. Издирва деца без личен

лекар и разяснява на родителите им важността от регистрирането, организира профилактични прегледи на здравноосигурени лица, стимулира извънкласни дейности за здравно образование на ромските деца. Здравният медиатор работи по индивидуални случаи, с групи, работа на терен, работи с общо практикуващ лекар и осъществява работни срещи с институции.

В МБАЛ „Проф. Д-р Ал. Герчев” – гр. Етрополе е осигурен равен достъп на всички пациенти до качествено здравеопазване, гарантирани са равни възможности и качествени здравни грижи.

➤ Мерки за превенция, насочени към ромското население:

- добро сътрудничество с Дирекция „Социално подпомагане“ в случаите на социално зависими и здравно неосигурени пациенти;
- Непрекъснати контакти с Агенция за закрила на детето за гарантиране на грижа за деца в риск, малолетни и непълнолетни родилки;
- Гарантирана следродилна грижа;
- Разяснителни беседи за ползите от имунизация на децата;
- Разяснителни беседи за целите на семейното планиране;
- Беседи за превенция на рак на гърдата.
- Обучението в правилна хигиена и създадените хигиенни навици, спомагащи за правилно отношение към подобряване на жилищната и битова хигиена, както и за опазване на околната среда;
- Провеждане на задължителните имунизации, които имат за цел намаляване броя на инфекциозните заболявания в детска възраст.

Община Златица

На територията на Община Златица са регистрирани 9 лекарски практики. Общопрактикуващите лекари обслужват всички жители на общината. Представители на други етноси, които редовно посещават лекар, са 181 деца и 73 възрастни от общо 214 възрастни. Общината съвместно със специалисти от РЗИ – Софийска област и лекарите от медицинския център работи за повишаване на здравната култура сред ромското население

чрез изнасяне на лекции, беседи, разпространяването на листовки и брошури за съвременно здравно образование на децата и на родителите; предпазване от нежелана бременност; повишаване знанията за репродуктивно здраве на младите хора и особено на девойките и жените.

Община Ихтиман

Здравеопазването в ромската общност е комплексен проблем. Дефицитът на специалисти на територията на общината води до невъзможността за осигуряване на ефективно доболнично обслужване, най-вече в по-малките населени места. Значителен е делът на здравно неосигурените лица от ромски произход. Не се наблюдава промяна в положителна насока по този компонент. Над 80% е делът на раждания на майки под 18 годишна възраст. Причината са ранните бракове, сключвани в този етнос. Процентът на заболяване сред ромите е висок. Причината са лошите хигиенни условия на живот и бедността. Постоянно расте и броят на болелите от т.нар. социално-значими заболявания. На територията на общината работят и двама здравни медиатори, които активно съдействат на ромската общност по проблеми, свързани със здравеопазването. В сътрудничество с РЗИ –Софийска област периодично се провеждат беседи на здравна тематика.

Община Костенец

Няма ограничен достъп до здравни услуги и здравни програми за населението от ромски произход на територията на Община Костенец.

Ромското население в общината няма добра здравна култура. Бременните жени от ромски произход не посещават редовно женска консултация, не имунизират децата си съгласно имунизационния календар. Поради бедност и нисък социален статус, както и липса на постоянна работа по-голямата част от тях са здравно неосигурени.

На територията на с. Костенец функционира здравен дом. В него работят двама общопрактикуващи лекари. Независимо от липсата на здравни осигуровки на лицата от ромски произход не се отказва лекарска помощ. Регистрирането на новородените при личен лекар се осъществява веднага след изписването им от болница. През 2015 г. са регистрирани – 29 новородени в с. Костенец, от тях от ромски произход – 14 по постоянен и настоящ адрес. В гр. Момин проход – новородените са 14, от тях няма роми. В с. Горна Василица – 3 новородени, като 2 от ромски произход, от които едното е починало.

Общият брой раждания на майки под 18-годишна възраст за Община Костенец – 5 раждания за 2015 година /регистър на Дирекция „Социално подпомагане“/.

Профилактичните прегледи на децата се извършват ежемесечно на децата до 1 година, на 3 месеца – на тези от 1 до 3 години, на 6 месеца – на децата от 2 до 6 години и един път годишно – от 7 до 18 години.

Извършвани са мероприятия по превенция и контрол на ХИВ и СПИН, туберкулоза и сексуално предавани инфекции от страна на представители на РЗИ – Софийска област съвместно и със съдействието на общината.

Здравното образование сред децата е сериозно застъпено с провеждане периодично на здравни беседи от страна на класните ръководители в училището и медицинския специалист. Работи се в направленията: повишаване здравната култура на ромите; провеждане на задължителни имунизации особено сред децата.

На територията на Община Костенец има назначен здравен медиатор, който подпомага и съдейства в дейностите, свързани с повишаване здравната култура на ромското население и сътрудничеството между заинтересованите страни.

Община Костинброд

На представителите на ромската общност от общината са предоставени здравни услуги и достъп до здравни програми наравно с останалите жители. На територията на общината не са известни случаи на раждания на майки под 18-годишна възраст. Случаите на социално подпомагане на деца и семейства са в съответствие с действащото законодателство в областта на социалното подпомагане, като регистрирането не се отнася към етническата принадлежност на жителите на общината, в този смисъл не могат да бъдат посочени точни данни.

Община Мирково

През изминалата 2015 год. по решение на Общински съвет бе изплатена еднократна финансова помощ за всяко новородено дете в размер на 500 лв. Тази еднократна помощ се ползва от цялото население на общината и подпомогна значителното подобряване на здравния статус на жителите на Община Мирково

На територията на общината работят два стоматологични кабинета и трима общопрактикуващи лекари, които стриктно следят за необходимите прегледи и

имунизации. При възможност се организират безплатни прегледи на социално слаби групи.

Община Пирдоп

Броят на ранните раждания, както и процента на неимунизирани деца е сведен до минимум. Етническото население на Община Пирдоп има достъп до специализирано здравно заведение, лични лекари, екипи на спешна помощ. Всяко семейство от ромски произход от общината има личен лекар, който се грижи за здравословното състояние на пациентите си и извършва профилактични прегледи. Няма данни за актуален брой здравно неосигурени лица от етнически произход, тъй като не се делат пациентите по етническа принадлежност. През последните няколко години няма регистрирани раждания на майки под 18-годишна възраст. Ежегодно се регистрират средно между 12 - 15 лица новозаболели от рак.

През 2015 г. се очертава следната картина по здравни показатели за Община Пирдоп:

- Най –изразен е броя на болните от артериална хипертония
- Захарен диабет
- Заболяванията на дихателната система – бронхити и астми
- Сърдечно-съдовите заболявания
- Остри вирусни инфекции

През 2014 г. е проведена на територията на общината програма за ранна диагностика и скринингови изследвания за превенция на онкологични, гинекологични и хронични заболявания. Извършени са безплатни профилактични гинекологични прегледи на 42 жени и профилактични изследвания /пълна кръвна картина/ на 60 социално слаби лица и семейства от ромски произход от специалисти с мобилни кабинети и лаборатории. Дейността продължава и през 2015 г. При всички се наблюдава добро общо състояние. Няма открити нови сериозни заболявания.

Община Правец

Цел 1. Подобряване на здравната помощ за децата в предучилищна възраст

Задача 1.1. Повишаване обхвата с имунизации

Дейност 1.1.1. Провеждане на беседи на родителите за значението на имунизациите –

Проведени 40 индивидуални разговори от общопрактикуващите лекари и две беседи с медицинските специалисти в училищата и детските градини.

Цел 2. Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население

Задача 2.1. Повишаване обхвата от ромското население с имунизации

Дейност 2.1.1. Провеждане на беседи от необходимостта от ваксиниране – Проведени 11 беседи от медицински специалисти в 7 учебни заведения и 4 детски заведения.

Цел 3. Повишаване на здравните знания и информираността на ромското население

Задача 3.1. Организиране на здравно-образователни мероприятия с лица от ромски произход относно значението на профилактичните прегледи за опазване здравето на населението

Дейност 3.1.1. Запознаване с начините за предпазване с най-разпространените инфекциозни болести - хепатит, туберкулоза, чревни инфекции и др. и социално значими заболявания - сърдечно-съдови, мозъчно съдови и др. Проведени 11 беседи, с участието на РЗИ – София област и медицински специалисти в 7 учебни заведения и 4 детски заведения от общината. Брой участници - 396.

Дейност 3.1.2. Организиране на обучителни курсове с млади хора от ромски произход, както и с техните родители относно ранните бракове, начини за предпазване от ранна и нежелана бременност, профилактика на СПИН

Реализирани дейности: Проведени 7 беседи от медицински специалисти в 7 учебни заведения относно ранните бракове. Брой участници – 70. Проведени 2 кампании с 800 участници относно предпазване от СПИН в Професионална гимназия по компютърни технологии и системи и ГПЧЕ ”Алеко Константинов” – Правец.

Дейност 3.1.3. Обучителни беседи и презентации, прожектиране на здравно-образователни филми за превенция на най-разпространените рискови фактори - тютюнопушене, злоупотреба с алкохол и психоактивни вещества, нездравословно хранене и др.

Реализирани дейности: Проведени 8 беседи от медицински специалисти във всички 8 учебни заведения. Брой участници – 1260; Прожектиране на 2 филма за превенция с 300 участници. Проведени 3 общински спортни мероприятия под надслов „Чрез спорт срещу тютюнопушене и дрога” с 120 участници. Проведени 4 родителски срещи по въпроси за здравословното хранене, на които са присъствали 210 родители на децата от детските заведения.

Отговорни институции за изпълнението на дейностите: РЗИ – Софийска област, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), медицинските специалисти в училищата и личните лекари.

Община Самоков

Ромското население в общината има достъп до здравни услуги и програми. Здравното обслужване се осъществява от МБАЛ – Самоков, което е най-голямото лечебно заведение в структурата на здравеопазването в Софийска област. Отделно от лекарския персонал в болницата за здравето на хората се грижат лекари от извънболничната помощ, както и медицински персонал в учебните и детски заведения и в Дома за стари хора.

Според статистиката голям е броят на бременни жени от ромски произход, които не ходят редовно на женска консултация, след това не водят децата си на детска консултация и респективно не ги имунизират редовно, а в по-следващ етап тези ромски деца, които не посещават училище трудно могат да бъдат обхванати за задължителните имунизации. Не малка част от ромите са здравно неосигурени. На територията на гр. Самоков работят здравни медиатори. До момента са обхванали приблизително 5 500 жители от ромски произход. Работят основно на терен, като се стремят да организират изпълнението на имунизационния календар на децата в семействата, които наблюдават.

На медиаторите основно се разчита при осъществяване на комуникацията с представителите от ромския етнос на различни възрасти. Медиаторите координират организирането и провеждането на различни беседи сред ромското население, водят отчетност за обхванатите родители в различни програми за повишаване на здравния статус на хората, живеещи в квартал или село с преобладаващо ромско население.

Изоляцията на ромското население и съсредоточаването му в един обособен квартал в гр. Самоков /7 квартал/ и няколко села, ниската здравна и сексуална култура водят до ранни бракове и раждаемост на 13-14 годишна възраст.

Целта на работата на здравните медиатори е:

- Повишаване на родителския капацитет на настоящи и бъдещи рискови семейства в отглеждането на децата и тяхното подпомагане с цел осигуряване на по-добра семейна среда;
- Подобряване на социалната интеграция и предучилищната подготовка на деца в риск на възраст от 0 до 7 г. ;

- Подобряване на грижата за здравето на деца от рискови семейства и деца с увреждания на възраст от 0 до 7 г. ;
- Подобряване на достъпа до здравни и други социални услуги за семейства в риск и техните деца.

Постигнати резултати: подобрен достъп до социални услуги за деца и семейства в риск посредством осигурено посещение на мобилни групи; намаляване броя на изоставените деца и на малолетните родители; интегриране на деца от рискови семейства в детските градини; подобряване на грижата за здравословното състояние на децата от ромския етнос и др.

Центърът за социална рехабилитация и интеграция за деца и лица (ЦСРИ) предлага психологическа, двигателна, социална, педагогическа и трудотерапевтична рехабилитация. Услугите в центъра се предлагат почасово, като той разполага и със собствено превозно средство, осигуряващо транспорта от и до домовете на своите пациенти.

От 2015 г. община Самоков работи по Програма BG 07 „Инициативи за обществено здраве” на Норвежкия финансов механизъм с изпълнението на дейности в с. Ковачевци, където процентът на жителите от ромски произход е висок. Основната цел на проекта е да подобри сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора и да намали здравните неравенства. Специфичните дейности включват подобрен достъп до услуги за превенция на сексуално преносими инфекции, насърчаване на семейното планиране и повишена обща информираност по теми в областта на сексуалното и репродуктивно здраве и промяна на поведението.

Община Своге

Характеристиката на здравното обслужване и достъп до здравни услуги остава непроменена през 2015 г. Липсващите или прекъснати здравни осигуровки лишават част от ромите от основни и качествени здравни услуги. В отделни случаи общината осигурява финансова помощ за възстановяване на здравноосигурителните права, а също и за лечение при по-тежки заболявания или травми. Основният проблем остава липсата на работа и средства за постоянен достъп до медицинско обслужване.

Повечето от ромите имат лични лекари. Благодарение на настойчивостта на общопрактикуващите лекари преобладаващата част от децата се имунизират редовно. Не

са предприети специални мерки в това отношение, както и по проблемите на семейното планиране. Личните лекари и специалистите се грижат за бременните жени и децата.

В общинския план за действие са заложили дейности за повишаване здравната култура и възпитание на децата и младежите от ромското малцинство. Те се провеждат като част от общата учебно-възпитателна работа на учебните и детски заведения. През 2015 г. по време на лятната АНТИ СПИН кампания, желаещите, вкл. и от ромското население, имаха възможност за безплатни и анонимни прегледи и изследвания, организирани съвместно с РЗИ – Софийска област.

Община Сливница

- Проведени бяха здравни беседи в училищата във връзка с половото съзряване, правилното хранене и хигиена с участие на лекари от Медицински център I – ЕООД.
- Лекари от Медицински център I – ЕООД проведоха три здравни беседи в салона на община Сливница с родителите за „Значението на имунизациите и необходимостта от ваксиниране“ .

Община Чавдар

Обхванати са всички здравно неосигурени лица и им се предоставят здравни услуги от местния лекар. Здравното обслужване на Община Чавдар се осъществява от един личен лекар. Всеки месец има безплатни прегледи от специалист „УНГ“. Едно лице от анализираната група е с хронично заболяване и е на хемодиализа в МБАЛ – гр. Пирдоп. Общината се обслужва от Центъра за спешна медицинска помощ в гр. Пирдоп.

Приоритетните цели в областта на ромското здравеопазване, които са залегнали в първия период на Плана за действие 2015 г., са следните:

- Превантивни грижи за майчино и детско здравеопазване;
- Осигуряване на равен достъп до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства;
- Повишаване на здравните знания и осигуряване на достъп до здравна информация;
- Обучаване на здравни специалисти за ефективна работа в мултиетническа среда.

По-голямата част от дейностите продължават да се изпълняват, поради постигнати добри резултати в информираността и повишаването на познанията на групите в неравностойно положение, формирането на активна позиция и устойчива мотивация за здравословен начин на живот, ранното откриване на широк спектър заболявания, подобрения

имунизационен обхват и снижаването на заболяемостта от заразни болести. Основното предизвикателство в областта на здравеопазването е здравното осигуряване, което трябва да обхване цялото население.

Община Челопеч

Здравното обслужване на община Челопеч се осъществява от двама общо практикуващи лекари, които имат сключени договори с Регионална здравно-осигурителна каса – София област, двама лекари по дентална медицина и двама лекари, специалисти по „Акушерство и гинекология“ и „Вътрешни болести“.

Жителите на с. Челопеч (включително и лицата в уязвимо положение, здравно неосигурени) получават безплатен достъп до медицинските услуги предоставяни от двамата лекари специалисти по „Акушерство и гинекология“ и „Вътрешни болести“ , както и ежеседмични медико- клинични изследвания. Извършват се регулярни прегледи и консултации от лекар педиатър на децата с адрес в Община Челопеч и посещаващите занятия деца и ученици в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий, с. Челопеч, община Челопеч“ и ОДЗ „Ханс Кристиян Андерсен“ – с. Челопеч. Община Челопеч предоставя безплатни здравни консултации на родители от малцинствен произход, с цел повишаване родителския капацитет чрез придобиване на родителски умения.

През 2015 г. са проведени дейности по превенция на наркотичните зависимости от обществените възпитатели към МКБППМН към Община Челопеч, които инициираха провеждане на дискусии за „Превенция на наркотичните зависимости, алкохол и тютюнопушене“.

Консултирането на деца и семейства се проведе на два етапа:

- Проведена анкета сред учениците от I до IV клас на тема „Училището – безопасно място” – Мнението на децата.
- Проведена анкета с ученици V-XII клас, учители и обществеността на тема „Проучване на информираността и нагласите по отношение наркотици и стимуланти сред ученици, родители, семейства.“

На територията на общината няма Център за спешна медицинска помощ, поради което в здравния център има назначена медицинска сестра, която извършва безплатни здравни услуги – оказване на първа помощ, измерване на кръвно налягане, поставяне на инжекции,

обработване на рани. На територията на Община Челопеч няма домове за възрастни хора, хосписи и домове за деца, лишени от родителски грижи. В населеното място има аптека.

3. ПРИОРИТЕТ ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

За подобряване на жилищната среда и условията на живот в населените места основна роля имат общините. Реализирани са дейности в сферата на градската инфраструктура, като са обновени паркове, зелени площадки, алеи и детски площадки. Подобро е състоянието на улиците в кварталите, обитавани от ромската общност.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТА НА ОБЩИНСКО НИВО

Община Антон

Основните дейности на община Антон през 2015 г. са насочени към подобряване на жилищните условия и благоустрояване на районите, в които живее ромско население. През 2015 г. в общинската администрация не са постъпили молби за жилищно настаняване или за финансово подпомагане във връзка с лоши жилищни условия. През годината са проведени дейности за благоустрояване, рехабилитиране на общинските пътища, спортни съоръжения, детски площадки, разположени в непосредствена близост до жилищата на ромските семейства.

Община Божурище

На територията на общината не се намират незаконни жилищни постройки, собственост на роми, както и незаконно настанили се в съществуващи сгради или настаняване върху чужди терени.

Община Ботевград

В Община Ботевград са регистрирани 606 семейства. Общинските жилищата са 203, като във всички от тях са настанени лица и семейства. Общината среща затруднение в осигуряването на средства за решаването на жилищния проблем.

Значително е подобрена инфраструктурата – на улици от О.Т. 872 и 867 и през О.Т. 876 до 874. От улица О.Т. 877 до 879 е направена подготовка, уплътняване с минералбетон и полагане на асфалтовабетонна смес на 1804 кв. м

В квартала периодично се почистват нерагламентираните сметища с осигурена от общината техника.

Община Долна баня

Жилищните условия в общината се подобряват постепенно с предприемането на последователни мерки. Общината кандидатства по различни програми с проекти, насочени към облагородяване на градската среда. В гр. Долна баня има обособени два квартала на уязвими етнически малцинства, в които е необходимо доизграждане на инфраструктурата. Организирант се системни почиствания на цялата територия на гр. Долна баня, както и на село Свети Спас. В тях се включват не само служители и работници от общинската администрация, но и доброволни групи. В общината съществува ежегодна устойчива практика за подобряване на вътрешната пътна мрежа, зелените площи, тротоарите и алеите.

Община Годеч

В Община Годеч жилищата в града са сравнително благоустроени – с канализация, електричество и ВиК. Всички роми живеят в собствени жилища. Стандартът на селските жилища е значително по-нисък. Сградният фонд е по-стар. На територията на общината съществуват голям брой необитавани жилища (предимно в селата и махалите на общината).

В момента няма ново отредени терени за жилищно строителство на граждани от ромската общност.

Община Горна малина

През 2015 г. няма извършено незаконно строителство. Подобро е състоянието на ромските квартали: в с. Белопопци е асфалтирана улица с дължина 150 м., в с. Априлово е насипана ул. 41-ва с фрезован асфалт и на същата улица е построена детска площадка. В с. Горно Камарци е подменен 300 м. водопровод.

Община Елин Пелин

В Община Елин Пелин живеят около 1500 роми. От тях 236 живеят в обособения квартал „Върбето“ в гр. Елин Пелин. Той се състои от 14 многофамилни бунгала с по 3-4 апартамента във всяко. Бунгалата са общинска собственост, в регулация, с електроснабдяване и ВиК, които се дават под наем на ромското население. До и в квартала има изградена пътна инфраструктура. В останалата част на града живеят още 454 роми.

В почти всички населени места от общината има обособени махали на етнически малцинства – Лесново, Доганово, гара Елин Пелин, Столник. Обособените квартали

/махали/ продължават да бъдат една от основните пречки за цялостната интеграция на ромите в обществото, тъй като условията за живот в тях водят до задълбочаване на изолацията им, занижаване на възможностите за подобряване на образователния и здравния статус. Необходимо е да бъдат премахнати, съществуващите постройки, изградени с подръчни материали, да се ограничи хаотичното строителство в нарушение на устройствените планове.

Община Етрополе

В Община Етрополе 80% от съществуващия общински жилищен фонд е предоставен на ромски семейства. Извършен е ремонт на общински жилищни сгради /15 броя апартаменти/, в които са настанени лица от ромски произход. Това е направено с цел подобряване жилищните условия на най-маргинализираните семейства. Организирано е участие на роми в инициативите „Да изчистим България заедно” и др. местни инициативи.

Община Златица

Всички лица от целевата група живеят в собствени жилища.

Община Ихтиман

Почти 100% от жилищата в града притежават електричество, вода и канализация. Стандартът на жилищата в селата е по-нисък, а сградният фонд по-стар и логично процентът тук е по-малък около 70%. Основните проблеми в общината са свързани предимно с ромските махали и селата. Населението в ромските общности обикновено живее в пренаселени жилища, често с примитивен характер и много лоши материално-битови и санитарно-хигиенни условия. В ромските махали има водопровод и канализация, като в кв. Изток има и няколко асфалтирани улици. Усилията следва да бъдат насочени към енергийната ефективност на жилищата и подобряване стандарта на живот на гражданите като цяло.

Община Костенец

Ромите в Община Костенец живеят в два обособени жилищни квартала в с. Костенец, като в по-голямата си част капсулирано, изолирано и в недобри жилищни условия. Къщите са едноетажни, връзката със системата за ВиК не е изградена изцяло. Всички са електрифицирани. Обикновено в една сграда живеят няколко поколения с по две, три и

повече деца. В отделна махала живеят ромите и в с. Горна Василица. В гр. Момин проход те са интегрирани сред останалото население.

Жилищните условия макар и бавно се подобряват със средства от общинския бюджет и участие на общината в програми и проекти. Улиците ежеседмично се почистват. Част от тях са покрити с макадам. Въпреки изградената система за сметопочистване, контейнерите не винаги се използват по предназначение.

През 2015 г. след промяна в статута на земеделски имот са образувани два поземлени урегулирани имота за жилищните нужди на роми от с. Костенец. Единият, от които вече е закупен. Продължава работата в това направление.

Община Костинброд

Ромското население на територията на Община Костинброд живее в добри жилищни условия, а някои семейства и в много добри. Няма регистрирани лица от средите на малцинствата. Съществуващият жилищен фонд има нужда да бъде обновен, като възможностите са необитаваните жилища да бъдат адаптирани за нови функции и се осигурят социални жилища за маргинализираните групи от населението. В общината от всички жилищни сгради 10 675, най-малък е процентът на сградите със стоманобетонна скелетна конструкция – 98; сгради, изпълнявани с панелни строителни системи – 105; 9 446 са масивните сгради. Панелните жилища са построени след 1970 г. и също голяма част от тях на този етап се нуждаят от пълно реновиране. Тяхното саниране е свързано със сериозни средства, с които собствениците не разполагат.

Община Мирково

На територията на общината няма жилища, които да се отдават при необходимост. Основните дейности на Община Мирково са насочени към подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата инфраструктура, към местата, където живее ромско население. През 2015 г. в Общинската администрация не са постъпили молби за жилищно настаняване или за финансово подпомагане във връзка с лоши жилищни условия. Рехабилитирани са общински пътища, реализирани са дейности по благоустрояване, поддържане на зелени площи, детски площадки, разположени в непосредствена близост до жилищата на ромските семейства.

Община Пирдоп

В Община Пирдоп преобладаващата част от ромското население не живее в компактни маси, а като брой е под 10% от общото население. Жилищните условия са нормални с изградени ВиК мрежи и електроснабдяване. В общината няма обособени квартали на уязвими етнически малцинства със структурна бедност. Минимален е броят на семействата, които нямат собствени жилища и живеят на свободен наем. С оглед на този факт общината не е кандидатствала и няма реализирани проекти за подобряване на техническата инфраструктура.

Община Правец

Цел 1. Подобряване на жилищните условия с отговорна институция Община Правец

Дейност 1.1. Проучване на терените, върху които са построени жилищата в ромските квартали, с цел набелязване на мерки за съдействие по отношение тяхното узаконяване.

Реализирани дейности и резултати през 2015 г. – Извършено проучване на собственост, статут на земята, законност настройките, обитавани от роми в общината. Брой проучени терени – 5, брой консултирани лица – 8, брой документи – 1.

Цел 2. Подобряване състоянието на ромските махали по отношение на техническата инфраструктура;

Дейности: 2.1. Оценка на нуждите от подобряване състоянието на техническата инфраструктура в ромските махали; 2.2. Рехабилитация и изграждане на техническа инфраструктура

Реализирани дейности и резултати през 2015 г. – Асфалтиране на пътища в ромските махали; Рехабилитирана/изградена техническа инфраструктура – 350 м.

Община Самоков

Терените, които обитава ромското население не са урбанизирани. Една част от ромите в тези територии живеят в незаконно изградени сгради. В тази връзка в бюджета на общината са заложили средства за изготвяне на ПУП-ИПРЗ в 7 квартал /там където е ситуиран голям процент от ромското население/. Планове ще бъдат изготвени за обществено жилищно строителство, като по този начин живеещите там ще имат възможност да строят законно, или да разширяват изградените вече постройки. Парцелиране ще се извърши и в близост до 7 квартал, там където има свободна общинска земя. На този етап дори са проектирани къщи, които желаещите могат да си закупят срещу 60 лв. - за проектирането. Има изготвени планове за водопроводна и канализационни

мрежи в посочените квартали, като част от тези мрежи вече са изградени. В 7 квартал е изградена нова детска градина. Направени са детски площадки с цялостна вертикална планировка и закупени нови детски съоръжения за тях.

Община Своге

Основните проблеми, свързани с жилищните условия на ромското население в общината остават нерешени. Общината не разполага с финансов ресурс за подобряването им, като тук се включва и техническата инфраструктура. Кварталът, в който са съсредоточени повечето жители от ромското население не разполага с кадастрален план, жилищата са незаконни, липсва канализация. В гр. Своге броят на жилищата, в които се настаняват социално слаби семейства е ограничен и поради тази причина общината няма възможност да предостави настаняване на жители на ромския квартал. В рамките на бюджета общината не е в състояние да реши съществуващите жилищни проблеми. Поддържат се, доколкото е възможно улиците, водоснабдяването и електрическата мрежа. Организира се почистване и извозване на отпадъците. През 2015 г. бяха организирани кампании за почистване на терените в тези райони. Самото население обаче не се грижи достатъчно за поддържането на хигиенно-битовите условия в квартала и опазването на околната среда.

Община Своге е насочила усилията си за осигуряване на финансиране на проекти по национални и европейски програми, насочени към значително подобряване на жилищната среда, решаване проблемите на екологията и благоустройството, които засягат не само жителите от ромски произход, но и цялото население на гр. Своге.

Община Чавдар

По отношение на жилищните условия всички ромски семейства на територията на Община Чавдар са жилищно обезпечени. Голям процент от целевата група живеят в собствени жилища.

Община Челопеч

Всички ромски семейства живеят в собствени или семейни/наследствени жилища. Всички жилищни имоти са водоснабдени и канализирани. Често в едно жилище живеят няколко семейства. Към момента няма незаконно построени жилища, в които да са се настанили роми.

4. ПРИОРИТЕТ ЗАЕТОСТ

Основна роля за реализацията на дейностите за изпълнение на приоритета имат общинските администрации и 6-те Дирекции „Бюро по труда“ чрез прилагането на мерки и програми за заетост. Финансирането е осигурено по ОП „Развитие на човешките ресурси“, общинските бюджети и различните национални програми за заетост. Следва да се отбележи, че заетостта е временна, със сезонен характер и не води до постигане на устойчиви резултати по отношение понижаване на процента на безработицата.

Ромите са в неравностойно положение на пазара на труда в резултат на настъпилите структурни промени в Република България. Така променената макроикономическа ситуация в страната доведе до изключването им от пазара на труда и до постоянно възпроизвеждане на много високи нива на безработица в общността им, както и на заетост в по-нископлатени дейности. Те са по-неконкурентни от останалите, по отношение на квалификация и образование, социалният имидж за трудовия им статус и социалния им капитал.

Икономически активното население на областта по данни за 2015 г. е 109 181 лица (по данни от последното преброяване от 2011 г.)

Към 31.12.2015 г. безработните лица в Софийска област са 12 722 души или 3,87% от всички безработни лица в страната. Равнището на безработица в областта е 11,65%, при 10,02% за страната. Средно-месечният брой на регистрираните безработни лица в региона за 2015 г. е 13 407 души, което е с 1106 по-малко от същия показател на предходната година. От тях мъжете са 45,7% от всички регистрирани безработни в областта, а жените 54,3%.

Регистрираните безработни, самоопределилите се като роми за 2015 г. в Софийска област са 3 909 души, които съставляват 30,72%, спрямо всички регистрирани безработни.

Безработните младежи до 29 години, самоопределили се като роми, през 2015 г. са 834 лица или 34,88% от всички регистрирани безработни роми в областта.

Образователното равнище на безработните от областта се влошава. Най-висок е относителния дял на хората с основно и по-ниско образование, 55,26% от регистрираните лица от ромски произход са с основно и по-ниско образование, което ги поставя в още по-неблагоприятно положение на трудовия пазар.

Отделните региони в Софийска област не са еднородни по отношение на икономическата активност, поради което равнището на безработица по общини е силно диференцирано в

отделните общини. Долна баня, Правец, Самоков и Ихтиман са общините с най високо равнище на безработица.

Безработните с престой на трудовата борса над 1 година са 4 669 лица, което е 47,8 % от всички безработни лица, регистрирани в областта към края на годината.

Във връзка с подобряване на достъпа на ромите от Софийска област до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях, е извършено следното:

В различни дейности по изпълнение на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.) през 2015 г., на територията на Софийска област, са включени 2 227 лица определили се като роми. От общия брой на обхванатите 1014 са жените, младежите до 29 г. са 808, а продължително безработните са 560.

През отчетния период с активното посредничество на Бюрата по труда е осигурена заетост на 970 роми, търсещи работа, от които 303 лица са започнали работа по програми и проекти за заетост (ОП „РЧР”, предимно по схема „Подкрепа за заетост”, Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ и др.), 19 лица са включени в насърчителни мерки по Закона за насърчаване на заетостта и 648 лица са устроени на работа на първичния пазар на труда (по заявки на работодатели за разкриване на свободни работни места).

В обученията за повишаване на пригодността за заетост и квалификацията са включени 1257 безработни роми, от които 1051 лица в обученията по мотивация за активно търсене на работа, 145 в обученията по професионална ориентация, 42 в обученията по професионална квалификация и 19 в ключови компетентности.

Активизирането на продължително безработните и икономически неактивни лица се извършва, чрез насърчаване на трудовото медиаторство. На територията на София област през 2015 г. са работили 4 ромски медиатори в ДБТ Ботевград, ДБТ Ихтиман, ДБТ Самоков и ДБТ Пирдоп. За периода са организирани и проведени 12 изнесени срещи на терен с неактивни и обезкуражени лица, живеещи на територията на квартали, обитавани предимно от лица, принадлежащи към ромската етническа група, в насока активиране и интегриране на лицата на пазара на труда от съответния регион. В резултат на проведените срещи са привлечени и ползват услугите на Бюрата по труда 34 роми.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТА НА ОБЩИНСКО НИВО

Община Антон

Дейността на Община Антон през 2015 г. е насочена към недопускане на масова и продължителна безработица в общината. Резултатите от съвместните действия на Община Антон и Дирекция „Бюро по труда“ – Пирдоп относно включване в различни мерки и програми на населението от ромския етнос са следните:

- осигуряване на заетост на едно безработно лице от ромски произход;
- отработване на обществено полезен труд, във връзка с получаване на месечни помощи от 1 лице;
- личен асистент към програма „Нови възможности за грижа“ – 2 души

Община Божурище

Нивото на безработица в общината е под средното за Софийска област и страната. Не са предприемане специфични мерки за намаляване на безработицата сред ромското население поради липсата на компактно ромско население в общината.

Община Ботевград

Равнището на безработица в Община Ботевград е 8.4%. Регистрираните безработни лица са 1283, от които 664 жени и 615 мъже, в това число 497 представители на уязвими етнически групи.

Община Ботевград пряко се е ангажирала за предоставяне на заетост на представители на ромската общност по следните позиции:

- 8 лица от ромския етнос целогодишна заетост за озеленяване и почистване на централната градска част;
- Наемане целогодишно на 2–ма души за залавяне на безстопанствените кучета и коне;
- 21 души по Национална програма „Асистенти на хора с увреждания“ ;
- 10 души – назначени на работа в общински фирми.

Община Долна баня

По данни на Дирекция „Бюро по труда“ – Самоков 43,6% е безработицата към 31 декември 2015 година в Община Долна баня. Броят на лицата от целевите групи, нереализирани на пазара на труда е висок.

Реализацията на програмите и мерките за заетост се отразява положително на пазара на труда в общината, но като цяло 2015 г. е година на застой от гледна точка реализиране на политиката за заетост, обучение и квалификация на целевите групи. Ограниченият

държавен финансов ресурс и липсата на програми за заетост, финансирани от европейските фондове, доведоха до нисък процент на реализирани дълготрайно незаетите лица на пазара на труда. Вследствие на този факт до туширане в известна степен на нарастването на безработицата в общината не се стигна.

Предприетите мерки към настоящия момент са активно кандидатстване по национални програми и разработване на проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“, както за създаване на заетост, така и за обучение, квалификация и преквалификация на безработните групи.

Община Годеч

Профилът на безработицата на територията на Община Годеч показва тенденция за постоянна регистрирана безработица на ниско квалифицираните и/или без квалификация жители на общината. Филиал Годеч към дирекция „Бюро по труда“ – Своге активно реализира държавната политика за насърчаване на заетостта и закрила при безработица и популяризира текущите програми и насърчителни мерки за заетост сред работодателите в региона. Предприетите действия по популяризиране на възможностите за заетост дават положително отражение на местния трудов пазар поради факта, че той обхваща голяма част от рисковите групи.

Община Горна малина

По Проект „Развитие на социалната услуга – обществена трапезария“, финансирана от фонд „Социална закрила“ към Министерство на труда и социалната политика са получили топла храна 20 роми; По регионална програма за временна заетост са включени 5-ма безработни, от които 1 представител на ромската общност от Горно Камарци.

Община Елин Пелин

➤ Участие на Общината с проекти и дейности по национални и европейски програми за насърчаване на заетостта

- По Национална програма “От социални помощи към осигуряване на заетост” и Регионална програма за заетост е осигурена временна работа за част от безработното ромско население. Община Елин Пелин съдейства на БЧК за доставка на дарения и помощи за социално слаби деца и ученици от ромски произход. Общината при финансова възможност, съдейства при подсигуряване на финансови средства за участие във фестивали в други населени места на групи от даровити и талантиливи ромски деца.

Общината в сътрудничество с Дирекция “Социално подпомагане” на базата на действащото законодателство търси възможности за:

- социално подпомагане на децата от ромски произход, намиращи се в неравностойно социално положение;
- участие в курсове за базова подготовка на помощник-учители, представители на ромската общност;
- По Проект „Развитие на социалната услуга – обществена трапезария”

През месец май 2013 г. по покана на Министерство на труда и социалната политика, фонд „Социална закрила“, Община Елин Пелин подаде проектно предложение за участие в подбор на кандидати за предоставяне на социалната услуга „Обществена трапезария“. Проектът е одобрен и на 01.07.2013 г. бе сключен договор между Общината и Фонд „Социална закрила“. На 15.07.2013 г. стартира реалното изпълнение на дейностите по предоставяне на услугата за 80 нуждаещи се лица от гр. Елин Пелин, като по-голяма част от ползвателите са роми.

- По проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, „Подкрепа за достоен живот”, Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-5.2.09. „Алтернативи” и „Нови възможности за грижа”, Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ 2014BG05M9OP001-2.2015.001 „Нови алтернативи“ е предоставяна услугата „Личен асистент” за нуждаещите се лица от Община Елин Пелин, като част от потребителите са от ромски произход /възрастни и деца с увреждания и лични асистенти/.

Община Етрополе

Община Етрополе активно участва в партньорство с Дирекция „Бюро по труда” – гр. Ботевград в проекти и програми за предоставяне на социални услуги на населението и разкриване на допълнителни работни места за нискоквалифицирани и неквалифицирани кадри, без образование и с ниска степен на завършено образование.

През 2015 г. по „Регионална програма за заетост“ са разкрити 5 работни места, три от които са заети от лица от ромски произход.

Община Златица

Община Златица няма разработени проекти с насоченост към ромската общност, но през 2015 г. са реализирани множество програми и проекти, по които са назначени 46 души,

като от тях 15 са роми. На постоянна работа в Община Златица работят 15 души от ромски произход, като от тях 4 са назначени през 2015 г.

Общината кандидатства ежегодно по регионални програми за заетост, като заетите са безработни с ниска квалификация около 85-90% с ромски произход.

През 2015 г. безработните лица от ромски произход регистрирани в Бюрото по труда са 41 души.

Община Ихтиман

Профилът на безработицата на територията на Община Ихтиман показва тенденция за постоянна регистрирана безработица на ниско квалифицирани или без квалификация жители на общината, преобладаващият брой от които са роми. Тенденцията е за увеличаване на времето на престой на безработните на трудовия пазар. Ниското образование или липсата на такова е най-сериозният проблем сред ромската общност, което от своя страна, дава отражение и на пазара на труда. Ромите са неконкурентноспособни и не отговарят на голяма част от изискванията за заемане на определена длъжност. Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Ихтиман активно реализира държавната политика за насърчаване на заетостта и закрила при безработица. Във връзка с реализирането на редица програми през последните години, Община Ихтиман се явява най-големият работодател на своята територия по отношение на ромите.

Община Костенец

В Община Костенец безработицата е значителна. Към месец декември 2015 г. населението в общината по постоянен адрес е 13 062 души. По информация на Дирекция „Бюро по труда“ безработните са 679, които са новорегистрирани. Постъпили на работа – 424. За с. Костенец с ромско население от 658 души, безработните лица са приблизително 120. За с. Горна Василица – общо 65 роми и гр. Момин проход – общо 90 роми, от тях, работещи са едва – 15. Причините за безработицата сред ромите са: нисък образователен ценз – основно и по-ниско образование; ниска или липсваща квалификация.

Следва да се подчертае, че голям брой роми ежедневно пътуват и работят в строителството.

Предприетите мерки за ограничаване на безработицата на територията на общината са насочени към включване на ромското население в реализацията на инфраструктурни проекти /благоустрояване и озеленяване/ и участие в проекти и програми за заетост /през

2015 г. – назначени 27 лица от ромски произход без образование/. Приблизително 100-110 лица отработват с определен брой часове социалната си месечна помощ в съответствие с чл.9 и чл.12 от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане.

Община Костинброд

Заетите лица в Община Костинброд са 8691 души, като 4 665 от тях са мъже. Коефициентът на заетост (съотношението между броя на заетите лица и населението на 15 и повече навършени години) е 55,7 %. Регистрираните безработни в бюрото по труда в общината са 554 лица. Поради факта, че ромското население се характеризира с ниско ниво на образование, като следствие трудовата квалификация на безработните лица роми е също на ниско ниво. Поради тази причина в повечето случаи трудовата заетост на тези лица е временна, за определен период по препоръка на Дирекция „Бюро по труда“. По важните реализирани програми на територията на общината, в които приоритетна целева група са лица от ромски произход са Регионална програма за заетост; Национална програма за асистенти на хора с увреждания; Национална програма „Активиране на неактивни лица“ и ОП „Развитие на човешките ресурси“ – „Обучения и заетост на млади хора“

Община Мирково

Дейността на Община Мирково през 2015 г., бе насочена към недопускане на масова и продължителна безработица в общината. За 2015 г. общият брой на безработните лица е 106 души. Резултатите от съвместните действия на Община Мирково и Дирекция “Бюро по труда”– гр. Пирдоп относно включване в различни мерки и програми на населението от ромския етнос дадоха следните резултати: осигуряване на заетост на ромите по програмите за заетост и осигуряване на личен асистент по Програма „Нови възможности за грижа“.

Община Пирдоп

Община Пирдоп съвместно с Дирекция „Бюрото по труда“ – Пирдоп работи по няколко проекта от националните програми, които са от съществена важност за повишаване на заетостта сред българските граждани от ромски произход. През 2015 г. Община Пирдоп се включи в Националната програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ и в „Регионална програма за заетост“. Чрез Регионалната програма за заетост се преодолява проблема с безработицата при ромите на територията на общината. Едновременно с това

се дава възможност за предприемане на действия, водещи да преодоляване на негативни тенденции, свързани с последствията върху пазара на труда от икономическата криза. Следва да се отбележи, че ниската квалификация на лицата от ромски произход е най-голямата пречка за намиране на работа. С цел улесняване кандидатстването за работа и регистрирането на безработните лица в Дирекция „Бюро по труда“ – гр. Пирдоп е назначен трудов медиатор от ромски произход.

През 2015 г. община Пирдоп е осигурила заетост на лица с ромска етническа принадлежност по различни програми, както следва:

- Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“ за месеците януари и февруари 2015 г. – 6 човека със заетост – 4 часа на ден.
- „Регионална програма за временна заетост“ – от месец април до месец септември 2015 г. включително – 4 човека на пълен работен ден за извършване на дейности по поддръжка на паметници и екопатрул.
- По Програма „От професионална квалификация към ефективна заетост“ – 1 човек от месец май за период от 5 месеца на пълен работен ден.
- По Програма „КЛИО“ – от месец април 2015 г. до 30.09.2015 г. – 2-ма души – озеленител и работник-строител.
- По Проект „Нови възможности за грижа“ – от месец май 2015 до 31.12.2015 г. – 7 души.
- По Програма “Подкрепа за заетост” общо назначени 8 души, от които 5-ма от ромски произход на пълен работен ден за период от 4 месеца, от 1 юли 2015 г. до 30 октомври 2015 г. за извършване на дейности по почистване на речните корита.

Община Правец

Цел

1. Осигуряване на достъп на ромите до пазара на труда – Отговорни институции за изпълнението на дейностите са Община Правец съвместно с дирекция „Бюро по труда”.

Дейност

1.1. Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на Закона за насърчаване на заетостта в рамките на годишните програми за обучение по Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) и други планове.

Реализирани дейности през 2015 г. – На 53 лица с осигурена заетост в изпълнение на дейности по Проект „Нови възможности за грижа” „Регионална програма за заетост” Проект „И аз имам семейство”, Проект „Грижа за първите 7 години на децата от Община Правец – гаранция за тяхното бъдеще” и Проект „Разкриване и предоставяне на социални услуги за деца и младежи в Община Правец”.

Община Самоков

Икономически активно население на общината – 15 626 жители. Според данни от Дирекция „Бюро по труда” – гр. Самоков активно регистрираните безработни през 2012 г. средномесечно са били 3 524 лица или 22.7%, през 2013 г. – 3 100 лица или приблизително 19.94%. В края на декември 2014 г. по официални данни на Бюрото по труда безработните в общината са 3231 души или 20.79%. В сравнение с месец декември 2013 г. са нараснали с 0.85%. Според специалистите от бюрото по труда основната причина е, че през 2014 г. не е имало работа по проекти в изпълнение на европейски програми.

55 % от регистрираните безработни са жени. Нараства делът на безработните с висше образование – 5.4 %, и тези със средно образование – 38.2 %. Заедно с младежката безработица висок остава и делът на безработните лица на възраст над 50 години, които са вече 26.1 %. Най-голяма част от безработните – 41%, са с начално или по-ниско образование. За намаляване на ръста на безработицата от значение са схемите за заетост, както и програмите за стимулиране на работодатели да разкриват работни места и насърчаването на активното поведение на безработните за повишаване на трудовата им мотивация.

Община Своге

Жителите от ромското малцинство в преобладаващата си част са безработни. Повечето от тях при регистрация в Бюрото по труда не се определят като роми. Възможностите за намиране на работа са много ограничени поради малкото стопански обекти в общината и ниското образователно равнище на ромите. Те имат осигурен равен достъп до програмите за заетост, по които община Своге има реализирани проекти. През 2015 г. 2 души от ромското малцинство са включени в Проект ”Нови възможности за заетост”, а по Националната програма ”От социални помощи към осигуряване на заетост” – 2 души са наети на работа. Наемани са работници за сезонна работа. Констатира се нисък процент на представители на ромската общност с достатъчна степен на образование и

квалификация в общината, които да бъдат включени в различни програми или да им бъде предоставена възможност за кандидатстване за работни места в административните структури на територията на общината. Усилията на Общинската администрация са насочени към използване на възможностите за включване на ромски младежи в квалификационни курсове и програми за обучение, които да им позволят да имат достъп до работни места, различни от обичайните по програмите за временна заетост.

Община Сливница

Средното равнище на безработица в общината за 2015г. е 7,67%. Община Сливница кандидатства по Национална програма „КЛИО“, като беше одобрена субсидирана заетост на 4 лица за период от 6 месеца, за 2 лица в дейност „Облагородяване и поддръжка“ и 2 лица, които да преминат обучение по част от професия „Външни облицовки и настилки“. През 2015 г. Общината сключи рамков договор по Регионална програма за заетост, по която бяха одобрени 5 субсидирани бройки за длъжността „Работник – поддръжка на общински сгради и имоти“. Работните места по посочените програми се заемат предимно от лица, продължително безработни с ниска квалификация между които и от представители на ромската общност.

Община Чавдар

По данни от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България 2011г. заетостта на територията на общината е от общо – 1248 души, икономически активни – общо 723, от които заети – 669, безработни – 54, икономически неактивни – 430. В областта на заетостта като ключови стъпки са предприети: организиране на трудови борси, предназначени за най-непривилегированите, вкл. и ромите и включването им в национални програми за временна заетост.

Една от най-уязвимите групи на пазара на труда е тази на безработните роми. Интеграцията им е свързана с решаването на проблема с високия процент на безработица сред тях, основните причини за което са ниското им образователно и квалификационно ниво. Ниският образователен ценз и липсата на професионална квалификация ограничават възможностите им на трудовия пазар. Във връзка с това и в изпълнение на изискванията и препоръките на национални и международни документи и инициативи, касаещи подпомагане интеграцията на ромите, Агенцията по заетостта изпълнява различни дейности и инициативи, имащи за цел повишаване пригодността за заетост и обучение на

безработните роми, чрез насърчаване и мотивиране включването им в различни обучения, в програми и проекти за заетост. По регионални програми за заетост ежегодно общината кандидатства, като заетите са безработни с ниска квалификация около 85-90 % с ромски произход.

Община Чавдар няма разработени проекти с насоченост към ромската общност. По съвместна програма с „Дънди Прешъс Метълс Челопеч“ са включени 5 общи работници от ромски произход.

Безработицата и ниските доходи на ромската общност ги причисляват към рисковата група на социално слаби лица и семейства, подпомагани с месечни социални помощи по Закона за социалното подпомагане. В Община Чавдар двадесет и две семейства заедно с децата им се подпомагат по реда на Закона за семейни помощи за деца.

Община Челопеч

По данни на дирекция „Бюро по труда“ – гр. Пирдоп равнището на безработица за 2015 г. на територията на община Челопеч е 5%.

Повечето представители на ромската общност нямат завършено образование и придобита квалификация, което затруднява и намирането и съответно наемането им на работа и включването им в обществения живот. Действията на Община Челопеч по намаляване на безработицата са насочени предимно към уязвимите малцинствени групи чрез осигуряване на заетост чрез включване в програми и мерки за насърчаване на заетостта.

Ежегодно общината кандидатства по проекти и регионални програми за заетост, като заетите са безработни с ниска квалификация около 85-90% са от ромски произход. По съвместна програма с “Дънди Прешъс Металс” са включени 5 общи работника от ромски произход.

Няма ромски семейства подпомагани с месечни социални помощи по реда на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. Двадесет и четири ромски семейства се подпомагат по реда на Закона за социалните помощи за деца.

В общината се реализира проект, свързан с предоставянето на социалната услуга „Личен асистент“. Лицата осъществяват качествена грижа в семейна среда за тежко болни хора и лица с увреждания. В този проект са включени и лица от ромски произход.

5. ПРИОРИТЕТ ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

С активното участие на МВР общините са организирали и провели редица разяснителни мероприятия, с цел превантивни действия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни представители на общността.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТА НА ОБЩИНСКО НИВО

Община Божурище

В общината не са предприемани мерки за преодоляване на форми на дискриминация, тъй като не са установени такива.

Община Ботевград

Община Ботевград има отлична комуникация с Районно управление „Полиция“ гр. Ботевград към Областна дирекция на МВР – София област. Създадена е местна комисия по „Опазване на обществения ред и сигурността“ в общината, в която участва представител на ромския етнос, което заема длъжността „главен специалист по Интеграция на етносите“ в общинската администрация. Именно чрез него се установява успешен диалог с етноса за превенция на престъпността.

Няма данни и постъпили жалби за дискриминация, заведени в местните институции.

Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни има съществен принос за разясняването за спазването на закона от рисковите групи сред ромското население. По тези въпроси работят също и четирима обществени възпитатели, които прилагат превантивни мерки за недопускане на извършване на противообществени прояви от малолетни и непълнолетни.

За преодоляване на езика на омразата се прилагат мерки за популяризиране на добрите примери в общността и тяхното насърчаване за реализиране в живота.

Община Долна баня

Реализирането на приоритета се осъществява с помощта на Комисията за защита от дискриминация, която организира открити приемни в сградата на общинската администрация. Центърът за обществена подкрепа на гр. Долна баня организира кампании за толерантност и недискриминация.

Община Долна баня е създала подходяща среда, в която всеки гражданин има равни права и под никаква форма не подлежи на дискриминация. Чрез строго спазване на свободата и правата на човека на територията на общината се създава хармонично съжителство на хората с различна етническа и религиозна идентичност, като това е предпоставка за постигането на добри резултати в тази приоритетна област. Общината в сътрудничество с всички институции, граждански организации и ромската общност, продължава да работи за интегриране на ромите, като се залага основно на приобщаването постигнато в условия на разбирателство, етническа толерантност, икономическа и социална справедливост.

Община Годеч

Местните власти не допускат ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние, и следват интересите на всички социални групи. Община Годеч следва тези принципи, гарантирайки правата на всички граждани, независимо от тяхната етническа принадлежност, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата“. Важна роля при осъществяването на превантивните дейности, свързани със защита на обществения ред и противодействието на детското асоциално поведение играе Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на пълнолетни и непълнолетни към Община Годеч.

Община Горна малина

Има равнопоставеност и няма дискриминация между различните етноси.

Община Етрополе

В Община Етрополе се полагат значителни усилия в посока интеграция на ромите и решаване на техните проблеми. Ромските деца учат в общообразователните училища заедно с техните връстници. Безработните родители и тези, които са социално слаби могат да запишат децата си в едно от двете основни училища в селата Лопян и Малки Искър, където обучението е до 8 клас. Там за учениците има осигурено общежитие, като храната, учебниците и учебните пособия са безплатни за тях. По отношение неотпадането на подрастващите от училище всички институции в общината, имащи отношение към проблемите на децата работят съвместно с училищните ръководства за решаването на този проблем.

Към центъра за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе” са създадени 6 центъра за развитие на общността в страната, като един от тях функционира в Община Етрополе. Това е един иновативен модел за предоставяне на услуги, базирани в ромската общност. Част от услугите допринасят за развитие на умения в децата, младите хора и жените от местната ромска общност за създаване на защитена среда, в която да създадат ресурс за самоорганизиране, самопомощ и подкрепа.

Проведени са срещи с учениците от 5-8 клас по въпроси на междуетническата толерантност и признаването и зачитането на различията между хората съвместно с общностните модератори на центъра в Етрополе, представители на Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и представители на Отдела за закрила на детето към Дирекция „Социално подпомагане“. Организиран са и проведени футболни срещи и състезания по народна топка с учениците от всички училища в общината. Проведено е областно състезание по безопасност на движението за 3-4 клас, в което активно участват децата от ромската общност, включени в отборите на своите училища.

Община Ихтиман

На територията на общината работи комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни лица. Ежемесечно в училищата се изнасят лекции и беседи, в които активно участие заемат служители на полицията, служители от Отдел „Закрила на детето”, здравните медиатори и представители на други институции, активно работещи сред ромската общност. Както в училищата, така и в детските градини се наблюдава наличието на смесени паралелки, в които има деца от различни етноси. Има групи в извънкласните форми на обучение, които също са сформирани от деца от различни етноси- група по народни танци и фолклор, футболните отбори към училищата, както и групи, които се обучават в школите по изкуствата към читалище „Слънце”– гр. Ихтиман. Броят на децата прогресивно нараства и сплотяването между различните етнически групи непрестанно се подобрява.

Община Костенец

Предприети действия за изпълнението на приоритета

- Подобряване ефективността в работата на полицейските служители в мултиетническа среда; периодични срещи на началника на РУ-Костенец със жителите по населени места с цел идентифициране на проблемите в т.ч. и на ромското население;
- Обучение по правата на човека и правата на детето в общинските училища;
- Периодични срещи в „Час на полица“;
- Тесни връзки на МКБППМН със здравния медиатор относно превантивна работа с малолетни и непълнолетни правонарушители от ромски произход, както деца и родители от рисковите групи.

Община Пирдоп

Община Пирдоп активно работи за гарантиране на равни права на всички граждани, независимо от етническата им принадлежност, политически убеждения и религия за поддържане на обществения ред, за повишаване чувствителността и преодоляване на проявите на дискриминация, нетолерантност и за уважение на достойнството на всеки човек.

Основното предизвикателство пред Общинската администрация – Пирдоп е да подпомогне процеса на равноправното интегриране на малцинствата, формиране на активно и отговорно гражданско поведение в общността за изграждане на демократично и сплотено общество.

Община Правец

Цел 1. Подобряване на ефективността на работа на полицейски служители в мултиетническа среда при спазване на стандартите по правата на човека

Задача 1.1. Повишаване на квалификацията за ефективна дейност на полицейски служители в мултиетническа среда. Реализирано обучение на 12 служители в обучителен курс „График на хора“

Дейност 1.1.1. Запознаване и разясняване на Наредба №1 за обществения ред на територията на Община Правец сред ромското население; Отговорна институция за изпълнението на дейността РУП-Правец и Община Правец.

Цел 2. Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения

Задача 2.1. Повишаване нивото на толерантност между децата

Дейност 2.1.1. Обучение по права на човека и права на детето в училище – Проведени 5 беседи в 5 училища от общината. Отговорни институции за изпълнението Община Правец и Дирекция „Социално подпомагане“ – Отдел „Закрила на детето“

Цел 3. Превенция в училищните общности за създаване на среда, която влияе за намаляване на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Задача 3.1. Намаляване на противообществените прояви

Дейност 3.1.1. Провеждане на дискусии, обсъждания, ролеви игри и други мероприятия на теми:

„Насилието в училище и извън него”, „Междучелностните отношения” и „Асоциални прояви и последствията от тях”.

Основните дейности проведени съгласно разработената програма през 2015 г. в 8 училища с 1230 участници:

- 16 беседи за агресията между учениците с цел превенция и контрол на агресията и тормоза в училище;
- 4 конкурси за рисунка и плакати.
- Обучения в училища само с ромски деца по метода „връстници обучават връстници“;
- 7 лектории с родители в училищата в населените места в общината на тема „Боят е израз на безсилие“.
- Интерактивни игри с ученици под надслов „Ние няма да тормозим другите“ и „Не харесвам това“;
- Изработване на постери на стената „Да въведем правила на класа срещу тормоза“;
- Изготвяне на тематични табла под надслов „Свободата да бъдеш независим“;
- Представяне на 2 презентации на тема: „Сериозни последици, до които може да доведе агресията и насилието“ и 1 проучване;
- Изготвен документален тематичен филм от ученици, членове на УУС на тема „Забелязваме ли тормоза?“

Отговорни институции за изпълнението на дейността Община Правец, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), училищата от общината.

Община Самоков

С Решение № 68/17.12.2015 г. на Общински съвет – Самоков е приет План за действие на община Самоков за подкрепа на интеграционните политики за българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално-икономическо положение.

Планът е изготвен на база предварителен анализ на състоянието на ромската общност в община Самоков със съдействието на представители на дирекция „Бюро по труда”, дирекция „Социално подпомагане”, представители на културни институции, на Младежкия Парламент и представители на ромския етнос в Самоков и лекари.

Общността на хората от маргинализираните групи до голяма степен е формирала менталност, обвързана с мястото на живеене, вписала се е в населеното място. Основната цел, залегнала в плана за действие на община Самоков за изпълнение на интеграционните политики е създаване на благоприятни условия за провеждане на активна социална, демографска, културна и образователна политика, осигуряваща достоен начин и равнище на живот на ромския етнос. Настоящият план се основава на разбирането, че не трябва да се допуска изолирането на тази част от жителите, принадлежащи към етноса, посредством лишаването им от достъп до социални, икономически, културни и образователни институции.

Процесът на интеграция на етническото малцинство трябва да се проведе динамично и да помогне за преодоляване на анонимността и затваряне в групата.

С цел премахване на поляризацията на етническите идентичности, общинската администрация, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, Младежният дом, Общинската библиотека и Историческият музей, народните читалища и други културни и образователни институции работят с местни неправителствени ромски организации в Самоков.

В Самоков съществуват две законно регистрирани вероизповедания – „Вет Вирей” и „Филаделфия”, чийто членове на настоятелствата са от ромски произход. Чрез двете църкви също се работи за преодоляване на езика на омразата. Служенията и беседите се извършват всяка седмица. На база общата работа в посока формиране на точно фиксирани политики за премахване на етническото неравенство и местните етнически отношения, през последните години са реализирани съвместни проекти, изключително полезни за социалното включване и социалната сплотеност. С цел недопускане на различни видове неравенство и дискриминация, както и предотвратяване на ограничения достъп до социалната система на представители от ромския етнос - /образованост, пазар на труда,

достъп до здравни институции и др./, община Самоков предприе изграждане на център за безплатно обучение – компютърни курсове. Обучаваните в центъра имат възможност да придобият базова компютърна грамотност според потребностите им. Този формат цели освен придобиване на компютърна грамотност, още и повишаване качеството на живот и социалните контакти на записалите. В центъра се обучават хора от различни етноси.

Община Своге

Жителите от ромски произход представляват минимален процент от населението на община Своге. Една част от тях не определят себе си като част от малцинството. През 2015 г. не са допускани сериозни нарушения, свързани с дискриминация на това население.

В учебните и детски заведения децата, които посещават редовно учебни занятия, са интегрирани в системата и спрямо тях няма прояви на дискриминация. Проблемите са свързани с ученици, които не посещават училище и са извършители на противообществени прояви.

Това са фактори, които понякога водят до отношение на известна изолация и негативно отношение спрямо малцинството. Затова общинската администрация съвместно с органите на МВР работят по превенция на закононарушенията чрез трудово и социално ангажиране на ромите. МВР и Детска педагогическа стая проведе през миналата и настоящата учебна година беседи и срещи с ученици и родители по проблемите на насилието, правата на децата и дискриминацията. Комисията работи и индивидуално с децата от ромски произход, допуснали противообществени прояви и семействата им за преодоляване на тези нагласи в поведението им и за приобщаването им към училищната и социална среда.

Общинската администрация търси решение на тези проблеми в съвместни действия с Дирекция ” Социално подпомагане”, отдел ”Закрила на детето”, ДПС. Общината работи активно с Центъра за обществена подкрепа съвместно с педагогически специалисти, психолози и педагогически съветници за постигане на по-трайни резултати, като се надява Центърът да разшири социалните услуги, които предлага.

Община Чавдар

Основна цел в изпълнение на този приоритет е гарантиране правата на гражданите, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност.

Предприетите ключови стъпки за постигане на основната цел са следните:

- обучения по правата на човека и проблемите на малцинствата, провеждани в основното училище „Св. Св Кирил и Методий“ с участието на служители на МВР и Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни при община Чавдар;
- многобройни и разнообразни дейности на местно ниво (напр. Отбелязване на 8 април – Международния ден на ромите, изпълнение на проект за предотвратяване на трафика на хора, правна защита и информиране относно права, дейности, свързани със осъществяване на сътрудничеството между обществените органи и гражданското общество, специфични дейности във връзка с ромските деца и жени и др.).

6. ПРИОРИТЕТ КУЛТУРА И МЕДИИ

Народните читалища са културни средища, които изпълняват важни функции по отношение на съхраняването, популяризирането и осъществяването на културната дейност в населените места на територията на областта. Акцент в работата им е развитието на любителското художествено творчество, опазването на културно-историческото наследство и националните традиции и библиотечната дейност.

Участието във формите на художествена самодейност в читалищата от областта е според желанието и потребностите на гражданите независимо от техния етнос. Достъпът на гражданите от ромски произход до дейността на читалищата не е ограничен и всички, желаещи могат да участват в колективите за любителско творчество заедно с другите етноси, да ползват библиотечния фонд и компютърните зали, обособени към тях.

В общините на територията на Софийска област са създадени необходимите условия за равен достъп на ромската общност до обществения културен живот и съхранение и развитие на ромската традиционна култура. В различни събития от културния календар участват активно деца и младежи от ромски произход. Тези, които посещават детска градина и училище са включени наред с останалите деца и ученици във всички прояви, свързани с чествания на различните местни и национални празници. Тези дейности благоприятстват за по-пълното приобщаване на децата от ромски произход към читалищната дейност, както и за преодоляване на изолираността им в ромските квартали. Мероприятията, включени в културния календар на общините ангажират децата и младите

роми с дейности, повишаващи тяхната социализация и усвояването на български език в извънучилищно време.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРИОРИТЕТА НА ОБЩИНСКО НИВО

Община Антон и Община Божурище

Представители на ромската общност се включват в провежданите мероприятия, свързани със съхраняването, развитието и популяризирането на местни традиции и обичаи. Поради малобройния състав на ромската общност в Община Божурище не са предприемани дейности за запазване и развитие на културната идентичност на общността.

Община Ботевград

Интегрирането между роми и българи е с дълбоки традиции в община Ботевград не само в битуването, образованието и общуването, но и в културното развитие на двата етноса. Българи и роми активно участват в богатия културен живот на общината.

В музикално отношение – и в миналото, и днес – има изявени музиканти в щатния Общински духов оркестър, талантиви певци – изпълнители на български народни песни, цигански руски романси, ромски песни и др.; Танцов ансамбъл за интегриран фолклор „Ромска младост”, изпълняващ българските фолклорни танци, стилизиран фолклор, руски цигански танци от гр. Ботевград участва в различни мероприятия и международни фестивали у нас и в чужбина.

Изключителни постижения имат някои от ромските деца в сферата на изобразителното изкуство, за което свидетелстват наградите, спечелени от участията им в национални и международни конкурси и изложби. Ромски деца от общината често конферират на различни празници и събития, някои от тях пишат стихове и участват в конкурси.

В община Ботевград, където баскетболът е спорт с традиции младежи от ромски произход спортуват в баскетболните школи и отбори на „Балкан” Ботевград, а някои от тях – и в школите на „Лукойл”.

Община Ботевград, в сътрудничество с учебните заведения, културни институти и читалища, реализира разнообразни инициативи от своя културен календар, свързани с интеграцията на отделните етнически общности. Официално се отбелязва традиционният за ромската общност 8-ми април „Международния ден на ромите”. Програмата, с която се

отбелязва международния ден, включва изпълнения на танцовите състави „Ромска младост” и „Ромски ритми“, рецитал на стихотворения и пресъздаване на ромски обичаи. Общината подкрепя двата състава в редица техни участия на местно, регионално и национално ниво.

Честват се традиционните български и ромски празници, с активното участие на талантиливи ромски деца. По своя инициатива представителите на ромския етнос от общината участват в отбелязването на други християнски празници като Голяма Богородица на 28 август 2015 г. Общината организира всяка година Коледно-новогодишни тържества с изключително богата програма, в която традиционно се включват талантиливи деца от ромския етнос. Всички прояви, свързани с ромския етнос са медийно отразени в местната кабелна телевизия, местните вестници и местните информационни сайтове.

Община Долна баня

Провеждането на множество дейности с участието на ромската общност, както и иницираните от тях дейности, очертават добри практики, които могат да бъдат устойчиви, запазени и продължени във времето. Включването на ромската общност в културния живот на града, както и популяризирането на ромската култура и идентичност е значима стъпка, допринасяща за интегрирането на ромите в обществото.

Дейности, в които участието на ромски деца е в по-голям процент.

- СИП – фолклор на етносите в СОУ „Неофит Рилски”;
- танцови състави и ателиета по интереси в Читалище „Рила”;
- танцови състави в ОДЗ „Юрий Гагарин”

Община Годеч

Град Годеч е утвърден общински културен център, разполагащ с читалище с библиотека. На територията на общината съществува едно читалище в гр. Годеч – НЧ ”Никола Вапцаров –1899”. То развива културна и просветна дейност чрез библиотека и различни школи по изкуства. Основната му дейност е развитие и поддържане на библиотечното дело и художествена самодейност. Към читалището са формирани фолклорни и танцови състави, ръководени от професионалисти, както и модерен балет, и хип-хоп група. Те имат многобройни участия в общината, областта, на национални прегледи и в чужбина.

Във всички дейности на читалището се включват и роми. Културните институции в Общината се стремят да привличат към дейностите си децата от ромски произход. Липсата на достатъчно средства е основна пречка за нормалното функциониране на повече от културните институти в града и за разширяване на дейността им с децата от ромската общност.

Община Горна малина

Увеличава се информираността сред по-възрастните и без образование роми. Повишава се екологичната култура на учениците и на младите хора – засадени са 10 дръвчета в двора на ОУ – Априлово; НЧ „Съзнание 1925”, с. Белопопци в дейността си е включило темата: „Отговорно родителстване”. Подготвени са и раздадени материали на тема: „Знаем ли къде са нашите деца, докато ние сме на работа?”, с акцент върху отсъствията на учениците - роми от училище. Около 15 души от ромската общност се включиха съвместно с Общината в подготовката и провеждането на ромския празник.

В дейността на НЧ „Светлина 1927” – Априлово редовно се включват около 25 деца роми. Една част са читатели, някои доста активни. Децата са ангажирани активно, рисуват, оцветяват, изработват кошнички от хартия. Проявяват голям интерес към компютрите - играят игри, слушат музика. През ваканционните месеци през лятото се включват активно в детските ателиета. Други представители на ромската общност – младежи и възрастни – също се възползват от възможността, която предоставя читалището за ползване на интернет. Чрез глобалната мрежа те се информират, търсят работа и се консултират относно изготвянето на необходимите документи (автобиография, мотивационно писмо).

В съществуващата към НЧ „Васил Левски – 1929” – с. Горна Малина танцова формация за деца и младежи до 16 години през 2015 г. участващи деца от ромски произход са 4, на възраст от 8 до 15 години. Те редовно посещават репетициите и участват в изявите на формацията. Трима читатели от ромски произход на възраст 8 – 16 години посещават редовно библиотеката. В компютърния информационен център 10 ученици на възраст от 8 до 17 години ползват интернет за подготовката на материали, свързани с учебния процес, играят компютърни игри, изготвят презентации и реферати с помощта на служителите в читалището; двама възрастни са потърсили помощ за изготвяне на автобиографии и молби.

Община Елин Пелин

На територията на община Елин Пелин функционират 16 читалища. Провеждат се ежемесечни срещи със секретарите на читалищата. Към всички читалища има детски и/или женски певчески групи и/или танцови състави, които вземат участие в празнични програми организирани от общината, участват в празничните програми на съответното населено място и в конкурси на национално и международно ниво. Към всяко от читалището функционира и библиотека, като в гр. Елин Пелин тя е в отделна от читалището сграда. В културно-образователната програма на читалищата се включват всички граждани от населените места на територията на общината.

Община Етрополе

Общината организира мероприятия насочени към ромските обичаи и традиции. В рамките на провеждания ежегодно от Община Етрополе Ромски празник се организират многобройни атракции за ромското население, в това число конни състезания, песенни и танцови изпълнения. В просветно-културната дейност на НЧ „Тодор Пеев – 1871”, гр. Етрополе активно участват талантиливи деца от ромски произход, включени в читалищния танцов състав.

Община Златица

Много от самоопределящите себе си като роми вземат участие във всички мероприятия организирани от общината и читалище „Христо Смирненски 1889“. Компютърният клуб в читалището се посещава предимно от деца от ромски произход.

Консултативният съвет за младежка политика (КСМП) към община Златица през 2015 г. проведе множество мероприятия като 60 % от взелите участие в тях са младежи от ромски произход.

Община Ихтиман

Всяка година, с активното участие на общината се провеждат различни мероприятия и дейности, спомагащи за запазването и развитието на културната идентичност на ромската общност. Организират се концерти, провеждат се представления и шоу-програми, както и спортни състезания. Тези дейности са изключително многобройни при отбелязването на различни празници, между които Международният ден на ромите, Денят на детето, 8-ми март, Празникът на славянската писменост и култура, както и празника на гр. Ихтиман през месец август. Танцовите състави към читалище „Слънце” участват в състезания,

както в България, така и в чужбина (Сърбия, Гърция, Македония и др.), печелейки множество престижни награди.

Община Костенец

Дейностите по запазване и развитие на ромската общност на територията на Община Костенец са следните:

- участие на ученици в проект към ЦОИДУЕМ към МОН на тема: „Толерантност в училище”;
- включване в извънкласни форми в училищата, в които се изучават и специфични за ромската общност песни, танци, музика /в ОУ „Константин Костенечки” с. Костенец и ОУ „Христо Смирненски” гр. Момин проход/;
- формирани фолклорни състави и формации към читалищата – НЧ „Просвета – 1881” с. Костенец и НЧ „Гео Милев – 1954” гр. Момин проход, в които участват и деца от ромския етнос /2 броя състави – 20 броя участници/;
- участие на деца и ученици от ромски произход в културни мероприятия на училищно, читалищно и общинско ниво.

Община Пирдоп

В Община Пирдоп няма сформирани ромски състави или групи. Има представители на ромския етнос, които участват в масови групи за танцово и музикално изкуство, както в детските градини, така и в училищните и читалищните състави.

Община Правец

Цел 1. Постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция

Задача 1.1. Повишаване на възможностите за съхраняване на ромските традиции и култура, неформално образование и достъп до култура чрез читалищата

Дейност 1.1.1. Институционално укрепване на читалищата като центрове за развитие на местната общност, включително и ромската

През 2015 година продължава дейността на младежките клубове към читалищата в с. Осиковица, с. Джурово, с. Видраре и с. Разлив. Открит е още 1 младежки клуб в ромската махала ”Беляновец” – с. Джурово. В тях са организирани дейности, насочени към интересите на младите хора, които в тези села са предимно от ромски произход. В

клубовете са подsigурени и компютри, чрез които се осигурява и информационно обслужване на подрастващите. Клубовете са посетени от 284 младежи.

Отговорни институции за изпълнение на дейността – Община Правец и читалищата от населените места на територията на общината

Дейност 1.1.2. Популяризиране на ромската култура чрез мероприятия в общинския културен календар

Реализирани дейности през 2015 г. – проведените 11 мероприятия с участието на 380 души.

- Международния ден на ромите; Празник „Бари Богородица”; Традиционни конни надбягвания (кушии) в с. Равнище;
- Общински събор на народното творчество – в художествените състави към читалищата участват и представители на ромския етнос;
- Поставени театрални постановки в читалище „Напредък 1895”, с. Осиковица от деца, единствено от ромски произход.
- В партньорство с читалищата се осъществиха и редица съвместни
- прояви, включени в Културния календар на Община Правец и Годишните календарни планове на читалищата, както и отбелязването на значими национални и регионални дати и събития. В мероприятията са включени песни и танци от фолклора на ромския етнос.

Отговорни институции за изпълнението на дейността са Община Правец, читалищата и училищата на територията на общината.

Община Самоков

Дейностите в областта на културата се осъществяват от културните институции в община Самоков. В гр. Самоков, НЧ „Светлина” развива дейност в 7 квартал. Членовете му са почти изцяло представители на ромския етнос и най-вече деца, учещи в учебните заведения в този район /НУ „Петър Берон” и ОПУ „Неофит Рилски”/. Читалищата в града развиват и дейности, свързани със съхраняване на етнокултурната идентичност, многообразие и уникалност на традициите. В културните мероприятия, организирани читалището се включват деца и младежи от всички етноси в Общината.

В изпълнение на интеграционната политика на Община Самоков, културната и образователната дейност на Историческия музей включва образователна музейна програма за самоковските ученици, специализирани беседи по учебния план и

експозициите. В музея има възможност за провеждане на тържества на детски градини, с преобладаващи от ромския етнос деца.

Общинската библиотека „Паисий Хилендарски” също работи по проекти, насочени към ромския етнос. Провежда се обучение на роми на различна възраст за работа с компютър – по Програма „Глобални библиотеки”. Ромски деца се включват в програмата „Ваканция в библиотеката” и др. При включването на деца, младежи и по-възрастни в дейностите на културните институции се цели избягване на асимилацията на традициите – социалното включване задължително трябва да се осъществява чрез запазване на идентичността на дадената етническа група. Това води до поощряване на междуетническите връзки, а също и до поощряване на социалната сплотеност. В бюджета на община Самоков са заложили средства за финансиране на характерните за ромския етнос празници.

Връзката между медиите и етноса се осъществява чрез общинската администрация и чрез неправителствените организации. Пред обществеността се изнася цялата информация както за проектите, така и за културните събития, свързани с този етнос.

Община Своге

Ромски деца участват в културни и празнични мероприятия, организирани от училищата и читалищата на територията на общината. Не се наблюдава активно участие на роми в творческите състави на читалищата, но отделни техни представители имат изяви предимно като музикални изпълнители. Децата и младежите от ромски произход проявяват по-голям интерес към компютърните зали в читалищата, което спомага да бъдат приобщени към дейността на тези културните институции. Слабо е участието на роми в организирана спортна дейност. Учениците се включват в училищни спортни мероприятия, но поне засега, няма изявени спортисти в клубовете и секциите по различните видове спорт, които се подпомагат от общината.

Община Сливница

НЧ “Съзнание 1907” – гр. Сливница и НЧ „Светлина 1919” – с. Алдомировци работят по Програмата „Глобални Библиотеки – България”. Мисията на Проект „Глобални Библиотеки – България” е да подпомага приобщаването на българските граждани, включително и ромската общност, към глобалното информационно общество, да повишава качеството им на живот и да насърчава гражданското участие.

Със своята дейност по проекта читалищата се стремят към постигането на следните цели:

- Да създават условия за свободен и равен достъп до информация, интернет и електронни услуги за гражданите;
- Да насърчават информационната грамотност, ученето през целия живот, гражданското участие и социалното сближаване, местното и общностно развитие;
- Да подпомагат социалната интеграция на групите в неравностойно положение, равните възможности за образование и здравеопазване за всички граждани чрез подобряване на достъпа до информация;
- Да подпомагат развитието на обществените библиотеки;
- Да насърчават интеркултурния диалог и международните контакти.

Община Чавдар

Предвид, че социалната интеграция е предпоставка за успешно и устойчиво развитие на българското общество, културно-просветната дейност на читалището има за цел приобщаване и опознаване на културните традиции и обичаи на всички етноси. Голяма част от самоопределящите се като роми вземат участие във всички мероприятия, организирани от общината и читалище „Надежда–1900“. По проект „Глобални библиотеки“ в читалището е създаден компютърен клуб, който се посещава предимно от деца с ромски произход.

Община Челопеч

На територията на община Челопеч се намира НЧ „Труд и постоянство 1901“ с. Челопеч, в което се развива културна и просветна дейност чрез библиотечно дело и танцови школи.

Културните календари на организациите, развиващи дейност на територията на община Челопеч са богати на мероприятия, в които се включват голяма част от членуващите, съобразно техните възможности и без дискриминация към представителите на малцинствените и етническите групи. Същите се финансират от бюджета на Община Челопеч – Дейност „Култура“.

На територията на общината развиват дейност клуб по народни танци за децата, обучаващи се в ОДЗ „Ханс Кристиан Андерсен“ – Челопеч; танцов състав за народни танци за любители и работещи жители; танцов състав в три възрастови групи към НЧ „Труд и постоянство 1901“.

Кукерските клубове на територията на община Челопеч съхраняват българската традиция и култура и съдействат за популяризиране и утвърждаване на обичая „Сирница“, както и

други народни обичаи самотитни само за с. Челопеч. Участват в карнавали, празници и фестивали на кукерските и маскарadni игри в страната и чужбина, съдействат и насърчават всички форми на включване на желаещи жители на общината.

Културният календар на общината е богат, като в него се включват и жители от уязвимите групи, включително и от ромската общност. До момента не са се провеждали самостоятелни ромски празници и обичаи.

За хората от „третата възраст“ функционира Клуб на пенсионера. В него се честват рождени и именни дни, развива се художествена самодейност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За отчетния период в процеса на изпълнение на областно и общинско ниво на стратегическите документи се очертават положителни резултати и продължаване на добри практики от предходната година по отношение на политиките, насочени към уязвимите групи на обществото, в т.ч. и към ромската общност. Постигнатите резултати се изразяват в осигуряване на заетост, подобряване на инфраструктурата, повишаване на образователния статус и здравето състояние на ромското население от областта.

Независимо, че общините от областта са на различно равнище, както по отношение на икономическата активност, така и по отношение на ръста на безработицата, всички общините насочват усилията си в реализирането на проекти и програми, свързани с осигуряване на заетост на безработни лица, по-голяма част, от които са от уязвимите групи. През 2015 г. значителен брой безработни лица са получили работа по програмите и мерките за заетост, финансирани от държавния бюджет, от общинските бюджети и по линия на оперативните програми. Осигурена е заетост чрез включването на представители на ромската общност в Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“, Националната програмата „Активиране на неактивни лица“ и др. и на Регионалните програми за заетост. За поредна година продължават дейността си здравните и трудовите медиатори.

Положителни резултати могат да бъдат отчетени в общините по приоритет „здравеопазване“ с провеждането на профилактични прегледи с мобилните кабинети от РЗИ – Софийска област, осигуряване на достъп до здравна информация и услуги, повишаване на здравната култура на ромското население чрез информационни кампании,

консултации и тематични беседи с участието на здравните медиатори, медицински специалисти и лекари.

По отношение жилищните условия общините са извършили частични ремонти по уличната мрежа в обособените ромски квартали, дейности по подобряване на хигиенно-битовите условия чрез осигуряване на сметопочистване и по-облагородяване на прилежащите зелени площи. Извършени са дейности по подобряване на съществуващата и изграждане на нова техническа инфраструктура в ромски квартали.

По приоритет „образование“ усилията на общините през отчетния период са насочени към участие в реализирането на мерки и изпълнението на проекти за постигане на траен интерес към образователния процес сред учениците от маргинализираните общности, реализирането на извънучилищни форми за превенция на преждевременно напускащите образователната система, изоставашите ученици и на тези с риск от отпадане, засилване на участието в училищния живот на учениците от етническите групи, повишаване нивото на информираност и приобщаването на родителите роми към образователния процес, подпомагане на семейства в неблагоприятно положение по отношение образованието на децата им.

В резултат на добрата съвместна работа между общините, районните управления на МВР и местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. са провеждани периодично информационни срещи и кампании сред ромското население свързани с опазването на обществения ред и сигурност, правата на човека, правата на детето, върховенство на закона и по въпроси на междуетническата толерантност.

В културните календари на общините от Софийска област присъстват множество и разнообразни прояви, свързани с културното многообразие – с международно, национално или местно значение. За преодоляване на културните бариери в общуването и дискриминацията на местно ниво общините организират културни мероприятия, които се отбелязват от всички етноси.

В заключение, следва да се отбележи, че за изпълнението на приоритетите, задачите и дейностите, залегнали в Областната стратегия за интеграция на ромите и общинските планове за действие от съществено значение е установеното сътрудничество на пряко ангажираните институции на областно и общинско ниво с представители на неправителствени организации и на ромската общност. Активното включване на ромите в

цялостния процес на изпълнение, наблюдение и оценка е гаранция за успешната реализация на интеграционната политика на всички нива.